

<https://www.doi.org/10.31918/twejer.2361.20>

e-ISSN (2617-0752)

p-ISSN (2617-0744)



بلاوبوننه وهی گلینهی شاملو

(تویژینه وهیه کی مهیدانیی-شیکاری و بهراوردکاری)یه

پ. ی. د. دلشاد عزیز مارف

ئامانج همهامین رهحیم

بهشی شوینهوار، کۆلیجی زانسته مروّقایه تییهکان، زانکۆی سلیمانی

DLshad.Marf@univsul.edu.iq

Amanj.Rahim@univsul.edu.iq

پوخته

گلینه‌ی شاملو به‌یه‌کیک له بلاترین گلینه‌کانی هزاره‌ی دووه‌می پ. ز. ناو شاری سلیمانی و شاره‌زوور و بازیان و ناوچه‌کانی شارباژیر داده‌نریت. ناوی شاملو له ناوی ئەو گرده شوینه‌واریه‌وه هاتوه که ده‌که‌ویته دهشتی شاره‌زوور که بۆ یه‌که‌مین جار گلینه‌که‌ی به ژماره‌یه‌کی به‌رچاو لیدۆزرایه‌وه، و ئەم جوړه گلینه‌یه له‌لایهن شوینه‌وارناس (کاظم الجنابی) بیه‌وه به گلینه‌ی شاملو ناسیندرا.

ئەم تووژینه‌وه‌یه هه‌ولده‌دات ناوچه‌کانی بلاوبونه‌وه‌ی گلینه‌ی شاملو به‌پیی تازه‌ترین دۆزینه‌وه شوینه‌واریه‌کان له ریگه‌ی کنه‌وپشکنین یاخود رووپیوپییه‌وه دیاریبکات، ئەمه جگه‌له‌وه‌ی که تووژهران پیکه‌وه چه‌ند شوینه‌واریکی نوینان تومارکردوه که ئەم جوړه گلینه‌یه‌ی تیندایه.

له‌م تووژینه‌وه‌یه‌دا هه‌ولده‌دین میژووی گلینه‌که ساغبکه‌ینه‌وه، سنووری بلاوبونه‌وه‌ی گلینه‌که و جوړه‌کانی گلینه‌که و پیکه‌ته‌ی گل و نه‌خشه جیاوازه‌کانی دیاری بکه‌ین، هه‌روه‌ها هه‌ولده‌دین که ساغی بکه‌ینه‌وه ئەم گلینه‌یه له‌لایهن چ گه‌لیکی دیرینی ناوچه‌که‌وه دروستکراوه. له تووژینه‌وه‌که‌دا داتا و زانیارییه‌کان له ریگه‌ی خشته‌ی تاییه‌ته‌وه خراونه‌ته‌وو.

کلیله وشه: گلینه‌ی شاملو، چاخی برۆنز، سلیمانی، شاره‌زوور، بازیان، لولوبییه‌کان.

بلاوبونوهی گلینهی شاملو

(تویژینهوهیهکی مهیدانی-شیکاری و بهراوردکاری)یه

پیشهکی

گلینه و گلینهسازی وهکو پیشه و هونهریک و پینداویستییهکی مرؤف میژوویهکی دیرینی ههیه به تاییهتی له ناوچهکانی میسۆپۆتامیا و زاگرووسدا بۆ زیاتر له ۶۷۵۰ پ. ز. دهگهپریتتهوه (میلارت، ۱۹۹۰، ص ۸۵).

گلینهکه سهردهمی دهرکهوتن و دیاریکرنی تهمهنی بۆ 1730 پ. ز تاکو 1500 دهگهپریتتهوه بهپیی شیکاری و شیکردنهوهی کاربۆن ۱۴ بۆ ئەو پارچانهی دیکه که لهههمان چین دۆزراونهتهوه (Mühl, (2021), (405)، شوینی بلاوبونوهی بریتییه له دهشتی شارهزور و ناو شاری سلیمانی، و دوو شوینیش (دینکه تهپه له نزیک دهریاچهی ورمی، Carol, (2010, p.138) و شوینهواری ویران تهپه (شاری نوزی) (که به ههله به شیوهی یۆرگان تهپه تۆمارکراوه) له باشووری رۆژئاوای کهرکوک (Starr, 1939, Vol.1, pp.115–292–410) له دهروهی ئەم ناوچانه تهنه نمونهی لێ دۆزراوتهوه و به کۆی ئەو شوینانهی گلینهکهی لێ دهرکهوتوووه ههتاکو ئیستا بریتییه له ۲۶ ناوچهی شوینهواری،^۱ که بهشیکیان له لایهن تویژهرانی ئەم تویژینهوهیهوه بۆ یهکهمجار تۆمارکراون، که گلینهکهی لێ دۆزراوتهوه لهسهه نهخشهیهک نیشان بدهین، و ههروهها ناوی ههموو شوینهکان بهپیی پروپیوی و

^۱ Personal communication by Email with Simone Mühl, she informed us that they collected Shamlu Ware sherds during survey (SSP = Survey Shahrezur Plain) at some of the mentioned sites here, that survey was done by Simone Mühl and her Kurdish and foreign colleagues in Sharezur plain.

هه لکۆلینه شوینە وارییه کان بخهینه پروو، و دوو شوینیش زیاد بکهین (باوه مرده) (الراوی، (۲۰۱۰)، ص ۳۱) و (باوه گیلدی) (الراوی (۲۰۱۱): ۱۴۴- ۱۹۰)، که بۆ یه که مین جاره گلینهی شاملو له م دوو گرده ده خریتته بهر باس و شیکردنه وه یان بۆ ده کریت، گلینهی شاملو چه ندین تایبه تمهندی ههیه، له وانه پرووه که ی سافکراوه - لوسکراوه - بریقه داره، زۆر بهی گلینه کانی له جۆری بچووک و مامناوهندن و زیاتر بۆ (هه لگرتن و خواردنه وه) ی شله مهنی به کارهیندراون، بۆ چوونی جیاوازهیه که ئەم گلینهیه له لایهن چ هۆز و گه لیکێ دیرینه وه دروستکراوه، بۆ چوونه جیاوازه کان بۆ سهردهمی ئاشوری ناوه راست، یان گلینهیه کی لوللوی، و ته نانه ت به گلینهیه کی میتانیشی داده نین، له توێژینه وه که دا ئەم بۆ چوونانه گفتوگۆ کراون و بابه ته که پشتر استکراوه ته وه.

ههروه ها میژووی گلینه که مان باسکردوه به پیتی زانیاریی باوه رپیکراو له ئەنجامی پشکنینی کاربۆن ۱۴ که له هه لکۆلینه کان ده رکه وتوه، پاشان پیناسه یه کی وردی گلینه که مان خستوته پروو به هه شت خالی تایبه تمهندی و جیاکه ره وه ی گلینه که، ههروه ها هه موو بۆ چوونه کانمان خستوته پروو له باره ی خاوه نداریتی گلینه که و له پاشاندا بۆ چوون و تیبینی خۆشمان خستوته پروو له سه ره ریه ک له بۆ چوونه کان به به لگه ی زانستی، ئەو شوینە ییشی گلینه که یشیمان ده سته که وتبیت وینه مان بۆ کیشاوه و هیلکاریی تایبه تمان بۆ کیشاوه، و بۆ هه موو پارچه وه رگراوه کان خسته یه کی تایبه تمان دروستکردوه بۆ شیکردنه وه ی هه ریه ک له پارچه گلینه کان به پیتی (ژماره - جۆر و شینوازی گلینه که - رهنگی قور و گلی گلینه که - پیکهاته ی پارچه که له پرووی ماده ی کانزایی و پوش و سافکردن و لوسکردن و بریقه دارکردن - پاشان پله ی سوورکردنه وه و کاریگه ریه که ی له سه ره گلینه که)، زۆر بهی زۆری کاره کان له سه ره گلینه کان کاری مهیدانیی توێژه ره و هه ولمانداوه سه رچاوه ره سه ن و نوێیه کان به زمانه کانی (کوردی - عه ره بی -

ئىنگلىزى) بەكاربەينىن و سەرەنجامى تويژينه وەكەشمان لە چەند خالىكدا
خستوتە پروو.

گلىنهى شاملو

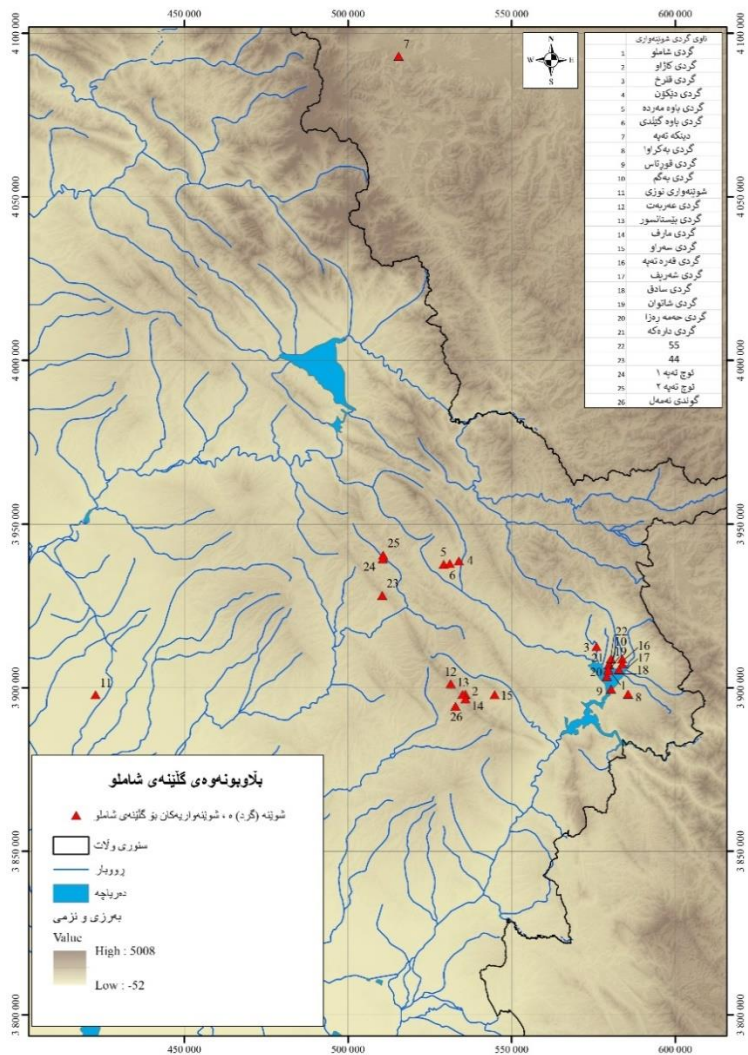
گلىنهى شاملو لە سەرەتاي دەرکەوتنى و ناساندنى لە نيوهى
دووهى سەدى رابردوو هەتاكو ئىستا چەندىن تويژينه وەى لەبارە وە
نوسراون و تويژەران و شوينه وارناسان بۆچوونى جياوازيان هەيه
لەبارەيه وە دەربارەى شيواز و جور و تەمەن و خاوەندارىتتى
بەرەمەينانى گلىنهەكە، هەربۆيه لەم تويژينه وەيه دا هەولدهەين زورترين
زانبارى دەربارەى گلىنهەكە بخهينه پروو بە شيوازي زانستى و هەروەها
خستتە پرووى بۆچوونى خۆمان دەربارەى خاوەندارىتتى و نيشاندانى
نەخشەى ئەو شوينه شوينه واربيانهى هەتاكو ئىستا گلىنهى شاملوى لى
دەرکەوتوو وە دۆزراو تەو، و شىکردنە وە و نيشاندانى چەندىن شوينى
تازە بۆ يەكەمجار.



وینەى ژماره ۱: جامیكى گلینهى بچووكى شاملو له كنه وپشكنینه كانی گردى باوه گیلدی دۆزراوه ته وه. (مۆزه خانه ی سلیمانی) (فۆتۆ: ئامانج ئەمین)

گلینهى شاملو یه كه مجار له گردى شاملوی دهشتی شاره زوور و له هه لمه تی هه لكوئینه كانی دهشتی شاره زوور به مه به سستی رزگار كردنی ئەو شوینه شوینه واریبانه ی كه ده كه وتنه ژیر ئاوی به نداوی ده ریاچه ی ده ربه ندیخان و له لایه ن تیمی شوینه واری عیراقی و شوینه وارناس (كاظم الجنابی)، دیاریكراو و ناسیتندرا (الجنابی، ۱۹۶۱).

سنووری ده ركه وتن و دۆزینه وه ی گلینهى شاملو دیاریكراوه كه بریتیه له چه قی دهشتی شاره زوور و ناوچه ی سلیمانی، هه روه ها دۆزینه وه ی دوو نمونه له ده ره وه ی ئەو ناوچه یه وه كو له شوینه واری (دینكه ته په) له رۆژئاوای ده ریاچه ی ورمی (سه رچاوه)، شوینه واری شاری نوزی له باشووری رۆژئاوای كه ركوك، بۆ بینینی شوینه شوینه واریبه كانی بلا بوونه وه ی گلینهى شاملو هه تاكو ئیستا ده روانریته نه خشه ی (1).



نەخشە‌ی (1): بلا‌وبونە‌وه‌ی گلینە‌ی شاملو هە‌تا‌کو ئیستە، ئە‌م نەخشە‌یە بە تاییەت بو ئە‌م توێژینە‌وه‌یە کیشراوه لە‌لایەن (Mathilde (Mura

تایبه‌تمه‌ندیی‌کانی گلینه‌ی شاملو

هموو جوریک له گلینه هەر له سه‌ره‌تای دروستکردنی و ده‌رکه‌وتنی تایبه‌تمه‌ندی و جیاکه‌ره‌وه‌ی خو‌ی هه‌یه که به‌پیی ناوچه و سه‌رده‌م جیاوازه له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا کاریگه‌ری سه‌رده‌م و شوینه‌کان له‌سه‌ر یه‌کتري هه‌بووه، به‌لام به‌رده‌وامیش تایبه‌تمه‌ندیی پاریزراوه و بوته ناسنامه‌ی ناسینه‌وه‌ی. یه‌کیک له‌و گلینه‌ی خاوه‌نی تایبه‌تمه‌ندی و جیاکه‌ره‌وه‌ی خو‌یه‌تی بریتیه له گلینه‌ی شاملو که هەر له ده‌رکه‌وتنی تا دیارنه‌مان و کو‌تاییه‌که‌ی پاریزگاری لیکراوه ته‌نها چه‌ند گورانکارییه‌کی که‌م نه‌بی‌ت پووینه‌داوه، ئه‌ویش له شیواز و رازاندنه‌وه‌که‌ی که له سه‌ره‌تای ده‌رکه‌وتنی و دوزینه‌وه‌ی هیلی و پووشاو به شیوه‌ی باریک و به ئاسویی و ستوونی و که‌وانه‌یی و شیوه‌ی بازنه‌یی بچوک رازینه‌ره‌وه‌ی پووی ده‌ره‌وه‌ی و هاوکات له‌گه‌ل گلینه‌ی ساده‌ی بیرازاندنه‌وه هه‌بووه له سه‌ره‌تای تا کو‌تایی، ده‌رباره‌ی تایبه‌تمه‌ندیی‌کانی گلینه‌ی شاملو ئه‌وه‌ی هه‌تاکو ئیستا له تو‌یژینه‌وه‌کان بینین و کارکردن له‌سه‌ر خودی گلینه‌کان ده‌رکه‌وتوووه بریتین له:

۱- گلینه‌ی شاملو به گشتی دوو جوری سه‌ره‌کی هه‌یه: که بریتین له (رازینه‌راوه - ساده)، و بیگومان به‌پیی شوینه‌واره‌که ریژه‌که‌ی ده‌گوریت و زورترینی جوره رازینه‌راوه‌که‌ی له گردی شاملو هه‌یه و هه‌بووه هه‌تاکو ئیستا، به‌لام جوری ساده‌که‌ی ریژه‌که‌ی زور زیاتره.

۲- گلینه‌ی شاملو به گشتی شیوازی دروستکردنی بریتیه له شیوازی ده‌ستی، واته به ده‌ست دروستکراوه، و له‌هه‌مانکاتیشدا به (چه‌رخه‌ی خیرا)ش دروستکراوه هه‌ندیک کات و هه‌ندیک نمونه‌شان هه‌یه، له‌کاتی تو‌یژینه‌وه به‌رچاوکه‌وتوون به تایبه‌تی ئه‌وانه‌ی که هیلی باریکی ئاسویی له‌سه‌ر پووی ده‌ره‌وه و ناوه‌ه‌یان به‌دیده‌کریت که

کاریگه‌ری کاتی دروستکردنیه‌تی به چهرخه، به‌لام ده‌کریت بلین زورینه‌ی زوری گلینه‌ی شاملو به شیوازی ده‌ستی دروستکراوه.

۲- گلینه‌ی شاملو به گشتی و زورینه‌ی کات (سافکراوه - لوسکراوه - بریقه‌دارکراوه)، بیگومان نمونه‌ی نارپک و خواروخیچ و قلیشاو و زبریش به‌رچاوده‌که‌ویت، به‌لام به گشتی ریژه‌که‌ی به‌رز نییه.

۴- گلینه‌ی شاملو به گشتی له پله‌یه‌کی گهرمی ته‌واو و به‌رزدا سوورکراوه‌ته‌وه و زوربه‌ی به‌شه‌کانی گلینه‌که گهرمی ته‌واو و پیویستی وهرگرتوه، واته به ته‌واوه‌تی (ئوکساوه)، و ئه و کووره یاخود شوینه‌ی تیایدا سوورکراوه‌ته‌وه ته‌واو دابراو بووه له وهرگرتنی ئوکسجین، له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا چندان نمونه‌ی دیکه هه‌یه که نیمچه ئوکساون و نمونه‌ی نه‌ئوکساویشمان هه‌یه و لیژده‌تا ته‌نھا چهند نمونه‌یه‌کمان باسکردوون.

۵- گلینه‌ی شاملو به گشتی له گل و قورپکی تاراده‌یه‌ک پاک و پوختکراو به‌ره‌مینراوه، واته ریژه‌ی بوونی مادده‌ی کانزایی وه‌کو (زیخ - لم - گه‌چ) و مادده‌ی ئه‌ندامی به تاییه‌تی پووهرکی وه‌کو (پوش و کا) تیایدا دیاریکراوه و ریژه‌که‌ی به‌رز نییه، به‌لام هه‌یه و له‌کاتی بوونیشیدا (پوش و کا) زیاتره له (زیخ و لم و گه‌چ).

۶- ره‌نگه‌که‌ی زیاتر له نیوان (قاوه‌یی - جه‌رگی - سووری توخ - پرته‌قالی) به گشتی له هه‌ندیک پارچه مات و له هه‌ندیکی دیکه ره‌ونه‌قدارن، به‌لام به‌هوی ناسکی و پوختیی قورپه‌که‌ی زورتر و زووتر توشی داخوران ده‌بیئت، زورجار ئه‌گه‌ر قورپه‌که‌ی باش پالفته نه‌کرا بیئت کلس ده‌گریته‌ خوی که هه‌ندیک جار به‌دیده‌کریت له‌سه‌ر هه‌ندیک پارچه.

۷- گلینه‌ی شاملو له چه‌ندین جور پیکدیت به گشتی وه‌کو (گوزه و کیته‌له‌ی بچووک و مامناوه‌ند - مه‌نجه‌ل - کوپ و په‌رداخ - گوزه‌ی

لیئوار بەرز - جام و جامۆلکە)، ئەوەی جیگەى سەرئەنجامى (دەسک و لوله و دەرچە و ھەلگر (stand) زۆر زۆر کەمە، لەو نمونانەى دەستمان کەوتووە بۆ تۆیژنەو، بەلام ئەمە واتای ئەوە نییە نەبوو، ھەرودھا بەرچاوانەکەوتنى گلینەى گەورەى کۆگاکردن ھەرچەندە لە گەردى کاژاو ئاماژە بە دۆزینەوێى چەند پارچەیک دراو، کە ھۆکارى کەمى و بەرچاوانەکەوتنى ئەم جۆرە دەگێرنەو بۆ ھۆکارىک کە پێیانوایە لە بنەرتدا ھەبوو، بەلام بەھۆى نەرمییەکەى بە ئاسایى دەشکێن و ئەمەش ھۆکارە بۆ ئەوێى کە گۆزەى گەورەى کۆگاکردن تۆمارنەکراو لە سەردەمى شاملو، (Otto & Tamm, (2015), p.12، ھەرودھا لە شوپىتکى تردا ئاماژە بە بەکارھێنانەوێى گلینەى شاملو دەکەى (دیارە مەبەست وردکردن و ھارپىنەتەى)، و دووبارە لەگەڵ خۆلى گەردەکە و بەکارھێنانەوێى لە دروستکردنەوێى خشتدا، (Otto & Tamm, (2016, p.3)

لە ھەمان کاتدا ئەبیت ئەوێش بلیین بە شىوہەىکى گشتى گۆزەى قەبارە گەورە و مامناوہند لە سەردەمى برۆنزی ناوہراستدا دەبىندریت کە سەردەمى یەکەمى شاملو، و ئەم گلینانەش کە لە کۆتا چىنى گەردى دىکۆنىشدا دۆزانەو، ھاوشىوہى ئەو گۆزانەن کە لە ناوچەکانى تری زاگرۆس و ميسۆپۆتامىی ھاوسەردەمى بەکارھىندراون. لە دروستکردنى گۆزەى گەورەدا کەمتر گرنكى بە نەخش و پازاندنەو دراو و تىبەمەندىیە وردەکان کەمتر لەسەرى دەرکەوتوون.

۸- شىواز و جۆرى لیئوار و لاشە و بنکەى گلینەکانى شاملو بە زۆرى برىتین لە لیئوارىکى خەپان نیوہ بازنەى شىوہ کەمىک بارىک کراو بۆ دەرەو، و ھەندىک نمونەى بازنەى و چەماوہشمان ھەىە لەگەڵ لیئوارى شىوہ چوارگۆشەى، بەلام کەم و ھەموىشيان دەمیان

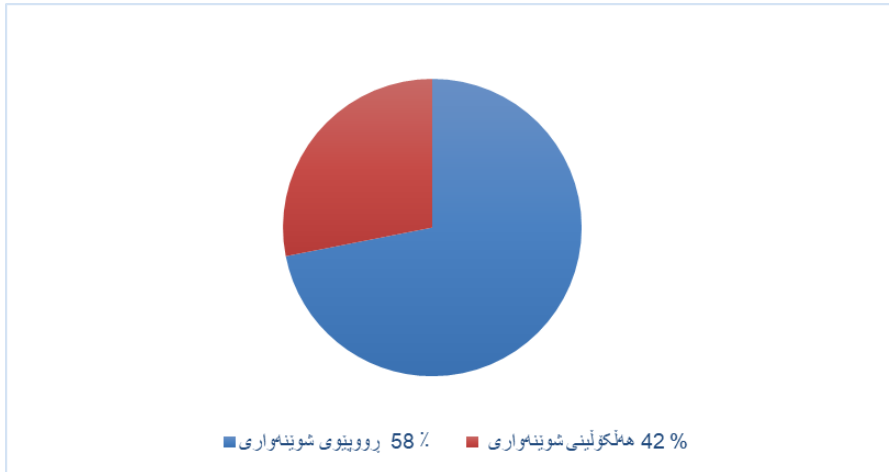
کراوهیه بۆ دهرهوه، و بنکیان تهخت و بازنهیه و لاشهیان چهماوه و هه‌ندیک نمونه‌ش هه‌یه تیغه‌دارن (ده‌رواند‌ریته هیلکاری ژماره ۱).

گلینه‌ی شاملو و ئه‌و شوینه‌وارانه‌ی لئی دۆزراوته‌وه (به‌پیی نویت‌ترین ده‌رته‌نجامی کنه‌وپشکنین و پروپتیویه شوینه‌واریه‌کان

یه‌کیک له‌و پاشماوانه‌ی که ده‌بیته هۆی دیاریکردنی ههر شوینیک به شوینیکی شوینه‌واری بریتییه له بوونی (گلینه)، ئیتر به شکاوی و پارچه‌یی بیت یاخود به ساغی، بۆیه یه‌کیک له زۆرتین پاشماوه شوینه‌واریه‌کان که ده‌دۆزریته‌وه و هه‌لده‌گیریه‌وه بۆ تووژینه‌وه به مه‌به‌ستی دیاریکردنی و ده‌رخستن و ئاشنابوون به کلتور و شارستانیته‌ت و سه‌رده‌می شوینه شوینه‌واریه‌که و له‌و ناوه‌نده‌شدا (گلینه‌ی شاملو) به نمونه ده‌رکه‌وتن و دۆزینه‌وه‌ی له پریگه‌ی کنه‌وپشکنین و پروپتیویه شوینه‌واریه‌کان بووه که ئیمه و تووژهران و شوینه‌وارناسان پیی ئاشنابوون، لی‌رده‌ا هه‌موو ئه‌و شوینه شوینه‌واریه‌کانه‌ی گلینه‌که‌ی لی دۆزراوته‌وه بخه‌ینه‌پوو که ژماره‌یان بریتییه له (۲۶) شوینی شوینه‌واری له‌و ژماره‌یه (۱۱) شوینیان له کنه‌وپشکنینه شوینه‌واریه‌کاندا دۆزراونه‌ته‌وه و (۱۵) شوینه‌که‌ی دیکه له پروپتیویه شوینه‌واریه‌کاندا دۆزراونه‌ته‌وه، هه‌روه‌ها به‌پیی وته‌ی سیمونه مول Simone Mühl زۆربه‌ی ئه‌و شوینه‌یه‌ی جووری گلینه‌که‌ی لی دۆزراوته‌وه له‌کاتی پروپتیویه‌که‌ی (SSP) ژماره‌ی پارچه‌کان که‌متربووه له (۵) پارچه^۲، (بۆ بینینی دیاریکردنی گلینه‌ی شاملو له شوینه

^۲ ده‌بیته ئه‌مه‌ش بلین که له ماوه‌ی ۱۵ سالی رابردودا چه‌ندین تیمی جیاوازی بیانی و ناوخویی پروپتیوی و گه‌رانیان له گرده‌کانی ده‌ستی شاره‌زور کردووه و ئه‌مه‌ش بووته هۆی ئه‌وه‌ی که ریزه‌ی ئه‌و پارچه‌ گلینه‌یه‌ی بۆ تووژینه‌وه ده‌سندده‌ن زۆر که‌م بینه‌وه، چونکه زۆربه‌ی گلینه‌ نه‌خشیندراو و ده‌سک و لیوار و بنکه‌ گۆزماکان کۆکراونه‌ته‌وه و به‌شیکیشیان له‌ دوا‌ی تووژینه‌وه نه‌براونته‌ مۆزمخانه‌ و به‌شیکیشیان له‌ پاککردنه‌وه‌ی کۆگای به‌ری‌به‌ه‌را‌یه‌تی شوینه‌واری سلیمانی دوا‌ی ئه‌وه‌ی به‌ تپیه‌ربوونی کات تیکه‌لا‌بوون و

شۈيۈنەۋارىيەكان بەيىنى پوۋپىۋى و ھەلكۈيىنە شۈيۈنەۋارىيەكان دەپرواندريته ھىلكارى دابەشكارىي ژمارە (1)).



ھىلكارى دابەشكارى (1): ديارىكردى گلىنەي شاملو له ۲۶ شۈيۈنى شۈيۈنەۋار، ئامادەكردى (ئامانج ئەمىن).

ھەرۈھا بۇ بىيىنى ناۋى شۈيۈنە شۈيۈنەۋارىيەكان كە گلىنەي شاملو لى تۇماركراۋە له پوۋپىۋى و ھەلكۈيىنە شۈيۈنەۋارىيەكان دەپرواندريته خستەي ژمارە (1).

خستەي (1): ديارىكردى ناۋى شۈيۈنە شۈيۈنەۋارىيەكان له پوۋپىۋى و ھەلكۈيىنە شۈيۈنەۋارى بۇ بوۋنى گلىنەي شاملو، ئامادەكردى (تويژەران)

ۋردەكارىيەكانىيان لەناۋچوون فرىدراون. لەبەرئەۋە ئىستا ژمارەي پارچە گلىنە و سۈالەتتىك كە سۈدى ھەبىت بۇ تويژىنەۋە و سەردەم ديارىكردى (diagnostic potsherds) لەسەر گردەكان زۆر كەم بوۋنەتەۋە.

<p>تۆمارکردنی گلینهی شاملو له شوینه شوینه وارییه کان له هه لکۆلینی شوینه واری</p>	<p>تۆمارکردنی گلینهی شاملو له شوینه شوینه وارییه کان له روویوی شوینه واری</p>
<p>گردی شاملو، گردی کاژاو، گردی قلرخ، گردی دیکۆن، گردی باوه مرده، گردی باوه گیلدی، گردی به کراوا، گردی قورتاس، گردی به گم، شوینه واری دینکه ته په و شوینه واری شاری نوزی</p>	<p>گردی عه ربه ت، گردی سه راو، گردی مارف، گردی قه ره گۆل (خاک و خۆل)؟، گردی بیستانسور، گردی ئوچ ته په ۱، گردی ئوچ ته په ۲، شوینه واری ژماره ۵۵، شوینه واری ژماره ۴۴، گردی سادق، گردی همه په زا، گردی داره که، گردی شه کر ته په، گردی شاتووان، گردی قه ره ته په، گردی شه ریف و دبی نه مه ل.</p>

ههروهها بوونی پیژهی زوری و کهمی گلینهی شاملو له شوینه واریکه وه بۆ شوینه واریکی دیکه دهگۆردریت و له سه ره ئه و بنه مایه ش ژماره یه کی زۆر پارچه گلینه مان وه رگرتووه بۆ توێژینه وه و

شيكارى و خويندنه‌وه، كه هه‌نديكيان يه‌كه‌م جاره كارى له‌سه‌رده‌كرىت، و له روانگه‌ى گونجاندن و ده‌ستكه‌وتن و بوونى رپژهى گلىنه‌ى شاملو له شوينه‌واره‌كه دابه‌شكاريمان بوكردوه (بو زانىنى رپژهى پارچه گلىنه‌ى وه‌رگىراوى شاملو له شوينه‌واره جياوازه‌كان ده‌روانىته هيلكارى دابه‌شكارى ژماره (2)).



دابه‌شكارى (2): ژماره‌ى پارچه گلىنه‌ى وه‌رگىراوى شاملو بو تويژينه‌وه و شىكردنه‌وه له شوينه‌واره جياوازه‌كان

ئو گرده و قه‌لا شوينه‌وارىيانه‌ى كه گلىنه‌ى شاملوى تيدا دۆزراوته‌وه:

وه‌كو له‌پيشتر ئاماژه‌مان پيدا گلىنه‌ى شاملو له 26 گردى شوينه‌وارى دۆزراوته‌وه له‌كاتى رووپووى و هه‌لكوئىنى شوينه‌واريدا كه هه‌نديك ورده‌كارى و باس ده‌خه‌ينه‌پوو بو هه‌نديكيان و ئو شوينه‌نانه‌يشى كه تهنه‌ ئاماژه به ناوه‌كه‌ى دراوه و ورده‌كارى بو نه‌كراوه هۆكاره‌كه‌ى ئوه‌يه كه ژماره‌يه‌كى زور كه‌م گلىنه‌كه‌ى لى دۆزراوته‌وه كه له نىوان

۲-۵ پارچه بووه و ههتا ۱ پارچهشی تیابووه وهکو (گردی بیستانسور)^۲، و نهبوونی هیلکاری و خشته بۆ کۆی تهواوی شوینهکان بۆ دهستهکهوتنی پارچه گلینهکان دهگهپیتتهوه، هه ربۆیه تنها لهسهه نهخشه دیاریمان کردن وهکو شوینیک بۆ بوونی گلینهی شاملو.

گردی باوه گیلدی

گردی باوهگیلدی له ۱۹۴۳ بۆ یهکهمین جار وهکو گردیک یان ناوچهیهکی شوینهواری تۆمارکراوه، گردهکه ۱۰ کم له ناوهندی شاری سلیمانیهوه دووره و له پووی کارگیریهوه سهربه شارهدی (ناحیه) ی سهرچنار بووه، و جاری دووهم هاوشیوی ههندیک له شوینه شوینهوارییهکانی له سالی ۱۹۷۰ بلاوکراونهتهوه، بهرزیی گردهکه ۱۷ مهتره و پووبههکهی بریتیه له ۸۰۰ مهتر، ۱،۵ کم له ریگای نیوان سلیمانی - کهرکوک دووره، و گردهکه له پوژئاوای شاری سلیمانیه و ئیستا دهکهویته گههکی راپهڕین، بهپی و تهی بهتهمهنیکی گوندکه له پیشتردا ۶ کانی وهکو سهرچاوهی ئاوی گوندهکه لهوی ههبوونه و فراوانترین و گهورهترین ئاوهدانی دهورو بههکهی بووه، و ههتاکو ههشتاکانی سهدهی رابردوو زۆربهی مالهکانی له قور و بهرد دروستکراو بوون و بهداخوه فراوانبوون و بهکوئکریتکردنی شار و دوورکهوتنهوه له ژبانی ساده و زوربوونی ژمارهی دانیشنوان و کوچکردنی گوندنشینان بۆ شار وایکرد ئهه گرده شوینهوارییه گرنگه و دهیانی دیکه بکهونه بهر تیکدان و تیکچوون و لهناو بردن، چهندن دهستدریژی کراوته سههگردهکه که گرنگترینیان برتیین له:

۱- داپۆشین و گواستنهوهی سهرچاوه ئاوهکانی (شهش کانی).

^۲ Personal communication by Email with Simone Mühl

۲- دروستکردنی مزگهوت و خانوو و شوقه و باله‌خانه‌ی به‌رز له سنووری قه‌ده‌غه‌کراوی گرده‌که به جوړیک که گرده‌که تهنه‌وه‌کو کیکیکی ماوه‌ته‌وه تا نه‌چپته شوینه‌که و شاره‌زا نه‌بیت نازانیت گردیکی گرنگی شوینه‌واری هه‌یه یاخود هه‌بووه.

۳- به‌پیی راپورتی تیمی هه‌لکۆلین له (۲۰۱۰) له ۷۰٪ گرده‌که تیکدراوه و خو‌له‌که‌ی بردراوه بۆ مه‌به‌ستی به‌کاره‌یتانی له بواری دیکه‌دا.

به‌م هۆکارانه و چه‌ندانی تریش بریاردره له ۲۰۱۰ هه‌لکۆلینی رزگاری بۆ ئەنجام‌بدریت هاوکات له‌گه‌ل گردی باوه‌مرده له‌لایه‌ن شوینه‌واری سلیمانیه‌وه، گرده‌که دابه‌شکراوه‌ته سه‌ر سنی چالی گه‌وره به‌ پیتوانه‌کانی (10م X 6م، 20م، 10م) هه‌ر له‌ چینی یه‌که‌م گلینه‌ی سووری هاوشیوه‌ی گلینه‌ی شاملو دۆزراوه‌ته‌وه و هه‌روه‌ها گلینه‌ی ناوخویی هاوشیوه‌ی (شمشاره) (الراوی، ۲۰۱۱، ص ۱۴۴). هه‌روه‌ها هه‌ندیک له گلینه‌ی شاملویان بۆ ئاشوری ناوه‌راست گیراوه‌ته‌وه، و به‌ گشتی گلینه‌کان دیاریکراون به (ناوخویی - ئاشوری ناوه‌راست - ئیسلامی).

بۆ زانیاری له‌سه‌ر شیکردنه‌وه و هیلکاری گلینه‌ی شاملو له‌ باوه گیلدی ده‌پوانریته‌ خسته‌ی (2) و هیلکاری (3).

گردی باوه‌مرده

ناوه‌ کۆنه‌که‌ی بریتی بووه له (چالگه‌ کۆنه) و گردیکی شوینه‌واری گرنگه‌ سه‌ره‌تای رووپتویکردن و دیاریکردنی به‌ گردیکی شوینه‌واری ده‌گه‌ریته‌وه بۆ سالی (۱۹۴۳) له‌لایه‌ن شوینه‌واری عیراقي به‌ سه‌ره‌پرشتی (صبری شکری)، به‌رزیی گرده‌که ۹ مه‌تر ده‌بیت و رووبه‌ره‌که‌ی ۸۰۰ مه‌تره، ده‌که‌و‌یته‌ رۆژئاوای شاری سلیمانی، له‌ سالی ۲۰۱۰ له‌لایه‌ن شوینه‌واری سلیمانیه‌وه کاری هه‌لکۆلینی تیا‌دا ئەنجام‌دراوه بۆ یه‌که‌مین

جار به بۆنه‌ی كهوتنه بهر دروستكردنى پرۆژه و شه‌قام و دابه‌شكردنى زه‌وييه‌كانى دوه‌روبه‌رى و ترس له تيكدانى گرده‌كه كارى هه‌لكۆليني پزگار كردنى بۆ ئه‌نجامدراوه، گرده‌كه دابه‌شكراوه بۆ دوو چالى گه‌وره‌ى ۲۰ م × ۱۰ م به ناوه‌كانى (A-B)، و چه‌ندىن پاشماوه‌ى گرنگى بيناسازى و گلينه و كانزاي تيداا دۆزراوه‌ته‌وه و ليژنه‌ى سه‌ره‌پرشتيار ته‌مه‌نى ميژووى گرده‌كه‌يان به چه‌ند سه‌رده‌ميك ديارىكردووه له‌وانه (سى چيني يه‌كه‌م به سه‌رده‌مى ئاشورى ناوه‌راست ديارىكراوه و چيني چواره‌ميش به كوئتر و واته سه‌ره‌تايى هه‌زاره‌ى دووه‌م)، سه‌باره‌ت به گلينه‌كانى و سه‌رده‌مه‌كه‌ى كوومه‌ليك پارچه گلينه‌ى شاملو هه‌يه كه له چيني سيته‌م ديارىكراون كه ته‌واو گلينه‌ى شاملون، به‌لام ئه‌وان به گلينه‌ى ئاشورى ناوه‌راست دياريان كردووه، (الراوى، (۲۰۱۰)، ص ۳۱). بۆ بينيني شيكارى و هيلكارى گلينه‌ى شاملو له گردى باوه‌مرده ده‌روانرته خسته‌ى (3) و هيلكارى (4).

گردى شاملو

بريتيه له گردى شوينه‌وارى گرنگ و گه‌وره ده‌كه‌ويته ناوه‌ندى ده‌شتى شاره‌زوور له باشوورى شارۆچكه‌ى سه‌يد صادق و باكوورى ده‌رياچه‌ى ده‌ربه‌نديخان، سى جار پووپيوى شوينه‌وارى بۆ ئه‌نجامدراوه له چله‌كانى سه‌ده‌ى رابردوو له‌لايه‌ن شوينه‌وارى عيراق و له ۲۰۱۲ شوينه‌وارى سليمانى و زانكوى ميونخى ئه‌لمانى و كوئا جاريش ۲۰۱۵ له‌لايه‌ن شوينه‌وارى سليمانى، و يه‌كه‌مىن جار هه‌لكۆليني شوينه‌وارى له ۱۹۶۰ تيداا ئه‌نجامدراوه به سه‌ره‌پرشتى (كاظم الجنايى)، و گلينه‌ى شاملوى ديارىكرد و ناساندى، الجنايى گلينه‌كه پۆلنده‌كات بۆ سى جوړ وهكو (رازينراوه ياخود روشينراو (المحزى)، ساده، گلينه‌ى ليوار به‌رز)، هه‌روه‌ها له ماوه‌ى هه‌لكۆلينه ۸۱ رۆژيه‌كه‌ياندا له گرده‌كه له چوار چيني

شویننه‌واری گرده‌که گلینه‌که دیاریده‌که‌ن، ئەوانیش چینه‌کانی (چوارەم - پینجەم - شەشەم - حەوتەم) الجنابی، (۱۹۶۱، ص ۱۷۹-۱۸۵-۱۸۹).

گرده‌که (شاملو) دووباره زنجیره‌یه‌ک هه‌لکۆلینی دیکه‌ی به‌خۆیه‌وه بێنیوه له سالانی ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ له‌لایه‌ن زانکۆی میونخی ئەلمانى به‌سه‌رپه‌رستی (Simone Mühl)، و چه‌ندین پارچه‌ی شویننه‌واری گرنگ و بێناسازی دۆزراونه‌ته‌وه و ئەمه‌ جگه‌ له‌ وه‌رگرته‌ی نمونه‌ بۆ شیکردنه‌وه‌ی به‌ رینگه‌ی کاربۆن ۱۴ بۆ دیاریکردنی ته‌مه‌نه‌که‌ی که بۆ ۱۷۳۰ تا ۱۵۰۰ پ. ز. ده‌گه‌رته‌وه (Mühl, 2021), 405، هه‌روه‌ها ئەنجامدانی کاری (جیۆفیزیک) بۆ گرده‌که و هه‌ندیک له‌ شویننه‌کانی چوارده‌وه‌ری، له‌ چه‌ندین شوین له‌ گرده‌که له‌کاتی هه‌لکۆلینه‌کانیادا گه‌یشتوونه‌ته‌ چنی بێناسازی و هه‌روه‌ها گلینه‌ی شاملو به‌ تاییه‌تی له‌ (6- sector)، له‌ باکووری رۆژه‌ه‌لاتی گرده‌که، بۆ بێنیی زانیاری و ورده‌کاری و ده‌رئه‌نجامه‌کان ده‌روانریته (Mühl (2015- 2019). بۆ وه‌رگرته‌ی زانیاری گشتی و کار و چالاکیه‌کان ده‌توانریته سه‌ردانی مالپه‌ری تیمه‌که بکرت www.Shamlu.net. بۆ بێنیی شیکاریی گلینه‌کانی گرده‌ی شاملو له‌ رووپۆی (SSP)، ده‌روانریته خشته‌ی (4) و هه‌لکاریی (5)

گرده‌ی قله‌خ

گرده‌ی شویننه‌واریی گرنگه‌ له‌ ده‌شتی شاره‌زوور له‌ رۆژئاوای شاره‌وچه‌ی سه‌ید صادق و دووجار رووپۆی شویننه‌واری بۆ ئەنجامدراوه، و له‌ سالێ (۲۰۱۶ - ۲۰۱۷ - ۲۰۱۹) له‌لایه‌ن زانکۆی (فرانکفورت و شویننه‌واری سلیمانی) هه‌لکۆلینی شویننه‌واری تیا‌دا ئەنجامدراوه، به‌رزایی گرده‌که ۸مه‌تر ده‌بیته‌ و چه‌ندین چینی شویننه‌واریی گرنگی تیا‌دا دۆزراونه‌ته‌وه له‌ سه‌رده‌می (عوبه‌ید تاکو ئیسلامی)، و

ژماره يهك گليڼه ي شاملو ي رازينراوه و ساده ي شاملو ي تيا دا
دۆزراوه ته وه له به شي (A-B) هه رچه نده تيمه كه ئاماژه به وه دهن كه
ته نها له به شي (B) دۆزراونه ته وه، به لام ئيمه دو اي ليورد بوونه وه و
به دو ادا چوون (به ريگه پيداني فهرمي له لايهن تيمه كه وه)، بو پارچه
دۆزراوه كان له به شي (A) يش دۆزيمانه وه به پي ئه و تومار كرده ي
تيمه كه كردو ويانه و نووسيو يانه له سهر پارچه و كيسه كان، ئه وه ي
جيگه ي ئاماژه يه له م گرده دا له هه لكۆلينه كاندا هيچ چينيك و بيناسازي يه ك
وه كو شاملو تومار نه كراوه و اته گليڼه كان تيگه ل به چيني ديكه بوون و به
شيويه كي هه رمه كي و تيگه ل دۆزراونه ته وه، بو زانياري زيتر و
ورده كاري ده پروانريته (Wick , 2020, pp. 463-478). هه روه ها بو
بينيني خسته و هيلكاري گليڼه ي شاملو له گرد ي قلرخ (ده پروانريته:
خسته ي (5) وهيلكاري (6)).

گرد ي كاژاو

گرد يكي شويڼه واريي گرنگه ده كه ويته رۆژه لاتي گوندي بيستانسور،
دوو جار روويوي شويڼه واري بو ئه نجامدراوه و له سالي 2015 - 2016
شدا هه لكۆليني شويڼه واري تيا دا ئه نجامدراوه له لايهن (زانكوي ميونخي
ئه لماني و به رپوه به رايه تبي شويڼه واري سليماني). گرده كه بو
سه رده مه كان ي (ناوه راست و كوتايي چاخ ي برۆنز و چاخ ي ئاسن و
سه رده مي ساساني) ده گه رپته وه و خاوه ني بيناسازي يه كي ساساني يه، و
هه روه ها بيناسازي ي سه رده مه ئاماژه پيدراوه كان، و گليڼه و بيناسازي
شاملو له گرده كه پشكي شيري به رده كه ويته، به جو ريك كه تيمه كه
پيشنياز ده كه ن گليڼه كه ناو بنريت (گليڼه ي كاژاو)، و ته نها شويڼه كه گليڼه ي
گه وره ي كوگا كرده ي جو ري شاملو ي لي دۆزراوه ته وه، وه كو تيمه كه
ئاماژه ي پيده كه ن (Otto & Tamm (2016), p. 3)، له دو اي گرد ي
شاملو گرد ي كاژاو دووه مين گرده كه بيناسازي تايه تي به سه رده مي

(شاملو)ی تیادایه، له گه ل زورترین ژماره ی پارچه گلینه که کلتوری شاملو ته و او تیایدا رهنګیداو ته و هه که ههردوو جوړه که ی گلینه ی شاملو (پازینراوه و ساده)، تیادایه به ریژه یه کی زور زور، به لام ساده که ی زور زیاتره (پاش بینین و شیکردنه و توپژینه و هه)، له سه ر پارچه گلینه کان نه و پولینکاریه مان بو دهرکه و توووه. بو بینینی خشته و هیلکاری گلینه ی شاملو له گردی کاژاو د پروانریته خشته ی (6) و هیلکاری (7).

گردی دیکون

گردیکی شوینه واری گرنگه ده که ویته ناو شاری سلیمانی له پوژن اوای پووباری قلیاسان/سه رچنار، ناوی گرده که له دینه که وه هاتووه که تا ناوه راستی سده ی رابردو و ناوه دان بووه و ناوی دی کون بووه، به رزیه که ی ۱۵ متر ده بیت و له چله کانی سده ی رابردو که تو مارکراوه هیچ د سدریژی و تیکدانیکی له سه ر نه بووه هه تا سالی ۲۰۱۳، و له ریگه ی دوزینه وه ی چند پارچه گلینه یه کی که م سه رده مه که ی به ناشوری پیشکه و توو (المتقدم) دانراوه (اضبارة ۱۹۷۲)، گردیکی شیوه بازنییه و به داخه وه له ۲۰۱۳ به شیک له گرده که بردراو تیکدرا له لایه ن کومپانیایه کی تاییه ت به دروستکردنی خانووبه ره، له ریگه ی نه م ده سدریژییه وه به شی پوژه لاتی گرده که به شوکل رامال دراوه و له لای باکووری خو ره لاتییه وه ریگه یه ک به تهنیشت گرده که دا براوه، و هه ر له و ساله دا کنه و پیشکنینی شوینه واری پزگارکردن و تاقیکاری بو نه نامدرا له لایه ن (به ریوه به رایه تی شوینه واری سلیمانی) و چند شوینه و ارناسیکی نه لمانی و چندین که لوپه ل و پارچه گلینه ی سه رده می کاشی به تاییه تی (په رداخی گلینه یی)، و هه روه ها ژماره یه کی زور له گلینه ی (شاملو) دوزرانوه ته وه بو زانیاری زیاتر دهرباره ی یه که م وهرزی کارکردن (۲۰۱۳) و نه جامه سه ره تاییه کانی وهرزه که (د پرواندریته: (Abdulla, et al., (2013).

پاشان گرده که تهرخانکرا بو به شی شوینه واری زانکوی سلیمانی، به مه بهستی به رده و امیی راهینانی فیرخوانانی به شی شوینه وار، له پاش ۲۰۱۳ شەش وەرزى تر کارى کەنە و پیشکینى راهیتان له لایەن به شی شوینه واری زانکوی سلیمانی له م گرده ئەنجامدراوه، که گرنگترینیان وەرزى پایزى سالى ۲۰۲۱ بوو که کۆمه لیک پاشماوهی بیناسازی فهرمى له بهرد دروستکراو و جگه له چەندین جۆر گلینهی شاملو، کاشی و بابلی کۆن و خابور، ههروهها خشتی راخراو و ئاسنی خام و شوین مۆر و مۆری لولهیی و دوو تابلیتی نوسراوی میخی دۆزرانه وه. گرده که سه رده مه که ی بو بروئزى ناوه راست (گلینهی شاملو و بابلی کۆن، کاشی - گلینهی خابور) و کوتایی چاخى بروئز دهگه پیته وه، بو بینینی ورده کاری هه ندیک له گلینهی شاملو له دیکۆن دهروانریته خشته ی (7) و هیلکاری (8-9).

گلینهی شاملو له شوینه واری شاری نوزی

شوینه واری شاری نوزی بو سه رده می میتانییه کان دهگه پیته وه، یه کیکه له هه ره به ناوبانگترین شوینه واره کان له باشووری رۆژئاوای کهرکوک که به شوینه واره که ی دهوتریت یۆرگان ته په (ویران ته په) و له نووسینه میخیییهکانی هاوسه رده می سه رده می ئەکه دیدا به م شاره دهگوترا شاری (گاسور). چەندین وەرزى کەنە و پیشکینى تیدا ئەنجامدراوه وه، بیناسازی فهرمى و نافه رمی و گلینهی جۆراوجۆر و به هه زاران دهقی نووسراوی میخی تاییهت به بنه ماله خانه دانه کان و گریبه ست و میراتی و ژيانی کۆمه لایه تی و گریبه ستی ئابووری و بازرگانی تیدا تۆمارکراوه، له چینه جیاوازهکانی ئەم شوینه واره دا شوینه واری سه رده مه جیاوازهکانی (بنه ماله سومه رییه کان، ئەکه دی، خورری، کاشی، میتانی، ئەشکانی هتد.) دۆزرانه وه، ئەوه ی په یوه سته به بابه ته که ی ئیمه وه به تاییه تی دۆزینه وه ی پارچه یه ک له گلینهی شاملو له شاری نوزی ئەوه یه ته نیا له لایەن (الجنابی،

۱۹۶۰، ص ۱۸۹) بۇ يەكەمىن جار ئاماژەى پىكراوه، چونكە ئەو كاتەى ھەلگۈلۈنەكان لە نوزى لە سىيەكانى سەدەى رابردوودا ئەنجامدراون ئەوكات ھىشتا گلۈنەى شاملو ھىچ زانىارىيەك لەبارەيەوہ نەبوو، و لە شاملو و شوينەوارى تر نەدۆزرابوونەوہ، ئەو تاكە نمونەيەش كە ھەبووہ لە نوزى بە گلۈنەيەكى رازىنراوہ باسى دەكەن وەكو ئەوانەى شاملو كە لە چىنى يەكەم دۆزراوہتەوہ (Starr, 1939, vol.1, PP.115, 410, 292)، لەم چىنەدا ژمارەيەكى زۆر گلۈنەى خابور دۆزراونەتەوہ كە گلۈنەيەكى تايبەتى خورىيەكانە، بەلام ھەر (الجنابى) خۆى ئاماژە بەوہ دەكات كە دواى لىكۈلۈنەوہ و بەدواداچوون بۇ گلۈنەكانى نوزى و بە تايبەتى گلۈنەكانى چىنەكانى سەردەمى خورى ھىچ گلۈنەيەكى ھاوشىوہى ئەوانەى شارەزوور (گلۈنەى شاملو) لە نوزى نەدۆزراوہتەوہ (الجنابى)، ۱۹۶۰، ص ۱۸۹)، بۇ بىنىنى ھىلكارىيە تاكە گلۈنەكەى شاملو لە نوزى دەرواندرىتە ھىلكارىيە (1).

گلۈنەى خابور: لە سەرەتاي سالانى ۱۹۳۰ شوينەوارناسى بەرىتانى ماكس مالوان، بە درىژابى رۆخەكانى رۈوبارى خابور لە خۇرئاواى كوردستان رۈوبىوى و چەند كەنەپشكىنىكى شوينەوارى ئەنجامدا، ژمارەيەكى زۆرى لەو گلۈنەى ھەزارەى دووھى پ.ز. دۆزىيەوہ كە نەخشىندراون بە نەخشى رەنگاۋرەنگى ئەندازەى و بەشىوہيەكى تەنك دروستكرايوون، ئەوكات نەيدەزانى ئەم گلۈنەيە تايبەتە بە خورىيەكان، كە ئەوكات زۆرىنەى دانىشتوانى ئەو ناۋچانەيان پىكەھىنا، لەبەرئەوہ بە ناۋى رۈوبارى خابورەوہ ناۋى نا (گلۈنەى خابور Habur Ware)، جىبى ئاماژەيە گلۈنەى خابور دوو جۆرى سەرەكى بوون، كۆن و نۆى، گلۈنەى خابورى كۆن بۇ بەشى دووھم و كۆتابى چاخى برونزى ناوہراست دەگەرپايەوہ، بەلام گلۈنەى خابورى نۆى يان دواتر، بۇ كۆتابى چاخى برونزى ناوہراست دەگەرپايەوہ، دەبىت ئەوہش بلىين كە ئەم جۆرە گلۈنەيە لە سنورىكى زۆر فراواندا بلاۋبووہوہوہ، ھەر لە ناۋچەكانى جەزىرەى كوردستانى خۇرئاواو و رۆخەكانى رۈوبارى فورپات و بلىخ و خابورەوہ ھەتا دەشتەكانى گەرميان و سلېمانى و بتوین و تەنانەت تا گردى دىنكە تەپەى خۇرئاواى دەرياچەى ورمى بلاۋبووہتەوہ. بۇ زانىارى زياتر دەرواندرىتە: (Stein, 1984, pp.3-65)

گردی قورئاس

گردیکی شوینه‌وارییه له دهشتی شاره‌زور سهر به شارهدیی سیروانه له پاریزگای هه‌له‌بجه، دووجار پروپیوی شوینه‌واری بۆ ئەنجامدراوه یه‌که‌مین جار له‌لایهن شوینه‌واری عێراقی له چله‌کانی سه‌ده‌ی رابردوو (مدیرية الآثار العامة، ۱۹۷۰، ص ۳۴۲)، و جاری دووه‌میش له‌لایهن به‌رپوه‌به‌رایه‌تی شوینه‌واری سلیمانی (ئهمین و ئەحمەد ۲۰۱۵، ل ۳۲). گرده‌که به‌رزه و و چه‌ندین ده‌ستدریژی له‌سه‌ره و له هه‌لمه‌ته‌کانی پیش دروستکردنی به‌نداوی ده‌ربه‌ندیخان یه‌کیک بووه له‌و گردانه‌ی کنه‌و‌پیشکینیی رزگارکردنی بۆ ئەنجامدراوه، سه‌باره‌ت به‌ بوونی گلینه‌ی شاملو له‌ گرده‌که (الجنابی) له‌ راپۆرت‌ه‌که‌ی شاملودا ئاماژه به‌ دۆزینه‌وه‌ی پارچه‌یه‌ک له‌ گلینه‌ی شاملوی رازیندراوه ده‌کات له‌ چینی چواره‌م، که به‌ چینی سه‌ره‌تای سه‌رده‌می خورری دیاریکراوه (الجنابی، ۱۹۶۰، ص ۱۹۰).

شوینه‌واری دینکه‌ ته‌په

شوینه‌واری دینکه‌ ته‌په‌ یه‌کیک له‌ شوینه‌واره‌ ناسراوه‌کانی پۆژه‌ه‌لاتی کوردستان (هه‌ریمی ئازهر‌بایجان) له‌ ولاتی ئێران، که به‌ بدياریکراوی ده‌که‌و‌یته‌ پۆژه‌ه‌لاتی (شنۆ) له‌ باشووری پۆژه‌ه‌لاتی ده‌ریاچه‌ی ئورمیه‌ و به‌رزیه‌که‌ی ۲۰ مه‌تر و پروبه‌ره‌که‌ی ۴۰۰مه‌تره‌، له‌ چوارچێوه‌ی پۆژه‌ی هه‌سه‌نلو ده‌ستکراوه‌ به‌ کاری کنه‌و‌پیشکین تیایدا، و هاوسه‌رده‌مه‌ له‌گه‌ڵ چینی شه‌شه‌می (VI)ی هه‌سه‌نلو که‌ گلینه‌کانی په‌نگراون، و به‌یه‌کیک له‌ گرنگترین شوینه‌واره‌کان داده‌ندریت بۆ دۆزینه‌وه‌ و گواسته‌نه‌وه‌ و بلا‌وبوونه‌وه‌ی (گلینه‌ی خابوور) له‌ پۆژه‌ه‌لاتی کوردستان و له‌ زۆربه‌ی تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی گلینه‌که‌دا هاوشیوه‌ی ئه‌وانه‌ی باکووری میسوپۆتامیایه‌ که‌ بریتین له‌:

۱- یهک رهنگی (Monochrome)

۲- به شیوه‌یه‌کی گشتی به چهرخه‌ی گلینه (Potters' wheel) دروستکراون.

۳- دیارترین رهنگی نه‌خشی سه‌ر گلینه‌کان بریتین له (قاوه‌یی، پرته‌قالی، سوورباو، قاوه‌یی توخ، ره‌شی ته‌نیا).

هرچی ده‌رباره‌ی گلینه‌ی شاملووه له‌م شوینه‌واره، ئه‌وا دوو جوړ نمونده‌ی شاملوی جیاواز له‌یه‌کتر دۆزرانه‌وه، که‌یه‌کیکیان جیاوازتره له نمونه دۆزراوه‌کانی تری گلینه‌ی شاملو له شوینه‌واره‌کانی تر، به‌لام ته‌نھا ئاماژه به‌دانه‌یه‌کیان دراوه، که بریتیه له مه‌نجه‌لیکی بچووک که به نه‌خشی که‌وانه‌یی بردراو (روشاو) رازیندراوه‌ته‌وه که چواندووایانه به وانه‌ی شاملو، چونکه گردی شاملو نزیکه‌ی شه‌ش سال پیشتر کنه‌وپشکنینی تیادا ئه‌نجامدراوه، واته‌دینکه ته‌په له ۱۹۶۶-۱۹۶۸ له‌لایه‌ن مؤزه‌خانه‌ی زانکوی په‌نسلقانیا و زانکوی میترۆپۆلیتان و خزمه‌تگوزاری شوینه‌واری ئیران ئه‌نجامدراوه، تیمه‌که ئاماژه به‌دۆزینه‌وه‌ی گلینه‌ی زیاتری هاوشیوه‌ی ئه‌وه‌ی شاملو ده‌کن له چینی (C-D)، له‌رووی شیوه و قه‌باره‌وه، به‌لام وه‌کو وتمان ته‌نھا ئاماژه به‌و تاکه نمونده‌یه دراوه ((Hamlin (1974), p.138). بو بینینی هیلکاریی نمونده‌ی گلینه هاوشیوه‌که‌ی شاملو له‌دینکه ته‌په ده‌رواند ریته هیلکاریی (2)

گردی به‌گم

بریتیه له‌گردیکی گه‌وره له‌ده‌شتی شاره‌زوور نزیکه له‌گردی شاملو، و سی‌جار رووپیووی شوینه‌واری بو ئه‌نجامدراوه و دوو جاریش هه‌لکۆلینی شوینه‌واری بو ئه‌نجامدراوه، سه‌رده‌می گرده‌که به سه‌رده‌می پیش میژوو دیاریکراوه به‌تایبه‌تی (حه‌له‌ف و عوبه‌ید)،

روپپيوي شوينه واري بؤ ئه نجامدراوه، گرده که ده که ويته باشووري
 روژهلای شاری سلیمانی به دوری ۷۰ کم و روژئاوای پاريزگای
 هه له بجه به دوری نزيکهی ۵ کم و سه ربه شارهدی سیروانه، به رزی
 گرده که ۴۰ متره و رووبه رکهی ۸۰۰ متره × ۶۰۰ متره ده بیته، بؤ
 یه که مین جار له لایه ن سپایزه روهه بؤ ماوهی چند روژيکی که م
 هه لکولینی تیدا کراوه له ۱۹۲۷ و پاشان له ۱۹۶۰ و ۱۹۶۱ له لایه ن
 شوينه واری عیراقه وه دووباره هه لکولینی بؤ ئه نجامدراوه، چینه
 شوينه وارییه کانی به پیی ئه نجامی هه لکولینه کان بریتین: (ئه که دی - خوری
 - گلینهی شاملو - بابلی کون - کاشی - چاخی ئاسن -
 ئیسلامی) (Miglus 2010-2011. pp. 43).. هه روه ها هه مان تیمی
 ئه لمانی و به ريوه به رایه تی شوينه واری سلیمانی دريژه یان به کاری
 هه لکولینه کان داوه له سالانی (۲۰۱۳ - ۲۰۱۴ - ۲۰۱۷) و کومه لیکي زور
 له پارچه ی به نرخ و گلینه و نووسینی میخی و بیناسازی و گور هتد،
 دوزراوه ته وه (بیورگه ر و میگلس (۲۰۱۸).

ئه وهی گرنگ و په یوه سته به بوونی گلینه شاملو له گرده که تنها
 (الجنابی)، ئاماژه ی پیکردوه له ناو ۱۸ چینی شوينه واری گرده که تنها
 یه ک پارچه ی شکاوی رازینراوه (رووشاو - المحرز) دوزراوه ته وه که
 چینه که ی بریتیه له ۷-۱۰ که به سه رده می خوری دیاریکراوه، و چینی
 دواتر که چینی ۱۱ یه به ماوهی نیوان خوری و بابلی کون دیاریکراوه، و
 پاشان چینی (۱۲-۱۳) به ته وای بؤ بابلی کون ده که ریته وه، هه روه ها
 ئاماژه ش به دوزینه وهی جه ند په رداختیکی کاشی ده کريت له چینه کانی
 نيشته جیبوون له ناو دیواره کانی گرده که، به لام هه تا بلاوکردنه وهی ئه م
 راپورته راپورته که ی الجنابی ده رباره ی به کراوا بلاونه کراوه ته وه
 (الجنابی)، واده لیت (الجنابی)، (۱۹۶۱)، ص ۱۸۷-۱۸۹، و له هه لکولین و
 روپپويیه تازه کانیش هیچ ئاماژه یه ک بؤ دوزینه وه و بوونی گلینه ی

شاملو له هیچ کام له چینه شوینه وارییه کانی گرده که دا نه بووه (مضلوم، ۱۹۶۵، ص ۷۵-۸۸).

بۆچوونی شوینه وارانسان دهرباره ی گلینه ی شاملو

گلینه زورترین و یه کیک له گرنگترین که رهسته کان که په یوه ندیه کی راسته و خوی به مروقه وه هیه و زورترین نه و پاشماوانه یه که ماونه ته وه و دده و زریته وه و ده بیته که رهسته ی ناساندنی و پیناسه ی شوینه شوینه واریه که و به بوونی تاییه تمه ندی جیاواز و ریگای دروستکردن و پیکهاته ی گل و قورکه کی سهرده میک بۆ سهرده میک جیاوازه و گلینه ی شاملویش به هه مان شیوه وه کو له پیشووتردا ناساندمان، هه ر بویه هه تا کو ئیستا چه ندین بۆچوونی جیاواز هیه سه باره ت به م گلینه خومالییه ی ناوچه ی شاره زوور و سلیمانی که لیره دا ئاماژه یان پیده ده یان له گه ل تبیینیه کانمان له سه ریان و روونکردنه وه ی پیویست.

خستنه پروی بۆچوونه جیاوازه کان دهرباره ی بنه چه ی گلینه ی شاملو:

۱- (کاظم الجنابی) و تیمه که ی له هه لکوئینه کانی ۱۹۶۱ له گردی شاملو پینانویه که گلینه که ته و او ناو خوییه به ره مه پهنراوی خه لکی ناوچه که یه و به گلینه یه کی ده گمه نی پیناسه ده که ن (الجنابی، ۱۹۶۱، ص ۱۷۷).

۲- شوینه وارانسان و سه رپه رشتیارانی هه لکوئین له گردی باوه مرده له ۲۰۱۰ که بریتین له (الراوی، رجب، رحیم و عبدالله)، پینانویه گلینه یه که تاییه ته به سه رده می ئاشوری ناوه راست واته گلینه که یان به گلینه ی ئاشوری ناوه راست داناوه (الراوی (۲۰۱۰)، ص ۲۸-۳۲، ۳۸، ۳۹، ۵۱، ۷۶).

۳- شویننه وارناسان و سه رپه رشتیاری هه لکۆلین له گردی باوه گیلدی که بریتین له (الراوی، الهموندی، رجب، رحیم و عبدالله)، گلینه که به گلینه یه کی ناوخوی و گلینه ی ئاشوری ناوه راست داده نین، و ده لاین وه کو گلینه ی شاملو، واته نالین گلینه ی شاملو ده لاین وه کو ئه وه (الراوی، ۲۰۱۱)، ص ۱۴۴، ۱۸۳، ۱۹۰)، به لام گلینه کان ئه وه ی ئه وان دیاریان کردوه به ناوخوی و ئاشوری ناوه راست یان وه کو شاملو، ته واو شاملو له رووی پیکهاته و شیوه و رازاندنه وه.

۴- شویننه وارناسی ئه لمانی (سیمۆنه میول) ده بیه سستیه وه به کلتور و کاری که سانیک که خه لکی ره سه نی ناوچه که نه بوون و له ریگه ی کوچ و راگواستنه وه له سه رده می هیرش و داگیرکاییه کانی (شه مشی ئه ده دی) ئاشوری هاتوونه ته ناوچه که و له ده ور و به ری ۱۷۵۰ پ.ز ژیانیان گوپرانکاری به سه رداهاتوه و له ئاژه لداری و کشتوکالکردنه وه بو به ره مه یانی گلینه، و له راپورتی هه لکۆلینه کانی گردی شاملو له لایه ن (سیمۆنه) تیکچوون و سووتان و به جیه یشتی دانیشتوانه که ی روونکراوه ته وه (Mühl 2020).

۵- له تازه ترین تویتینه وه یاندا (عبدالله بکر و نعمان جمعه) ده رباره ی گلینه ی شاملو و ناساندن و چواندن گلینه ی به شیک له چینه کانی گردی شاملو به گلینه ی سه رده می میتانی و به راوردکردنی به چه ندین نمونه ی گلینه ی میتانی له ناوچه کانی باکووری میسوپوتامیا، گلینه که به ناراسته وخو به میتانی دانراوه و تویتزه ران پینانویه که گلینه ی شاملو گلینه یه کی میتانییه یاخود جوړیکه له جوړه کانی گلینه ی میتانی و بو ئه مه ش به لگه ی بوونی ده سه لاتی فراوانی میتانیان هیناوه ته وه و ناوچه ی شاره زوریان به به شیک له ده سه لاتی دهوله تی میتانی ناساندوه (ابراهیم و عثمان (۲۰۲۱)، ل. ل. ۶۳، ۶۶، ۶۷).

6- - له دکتورا نامه کهیدا دلشاد عهزیز مارف (Marf, 2016, p.310)، پیتوایه که گلینهی شاملو گلینهیه کهی تایبه تی (لولوبی) بیه کانه، چونکه ئەم گلینهیه تهنه له نیشتمانی میژووبی لولوبییه کاندای له نیوان پووباری سیروان و زیی بچووکدا بلاو بووه توه و ئەو چه ند پارچه یه شی که گه یشتووه ته نوزی و دینکه ته په تهنه له ریگه ی بازرگانییه وه بووه. ههروهه له تازه ترین توژیینه وه شیدا به هه مان شیوه جهخت له سه ر ئەوه دهکاته وه که گلینهی شاملو گلینهیه کی لولوبیه (مارف، (۲۰۲۱)، ل ل. (۱۳۸-۱۳۹).

گفتوگۆی بۆچوونه جیاوازهکان ده رباره ی بنه چه ی گلینهی شاملو

سه بارهت به هه ریه ک له بۆچوونهکان ئیمه تیبینی خومان ده لئین به به لگه ی زانستی و به پشتبهستن به لیکۆلینه وه و خویندنه وه بۆ ده یه ها و سه ده ها گلینهی شاملو که له گرده شوینه وارییه کان دۆزراونه توه بینیومانن و کارمان له سه ر کردوون و وینه مان کیشاون و وینه یان بۆ گیراوه، و خویندنه وه بۆ پیکهاته ی قور و گله که ی کراوه که بۆ یه کهمین جاره به و شیوه ورده کاری له سه ر گلینهی شاملو بکریت به شیوه ی کرداری، و بۆچوونهکان کۆبکریته وه و تیبینیان له سه ر بنووسریت و بخرینه بهر باس و به لگه ی زانستی پتویست بهیندریته وه بۆی.

سه بارهت به بۆچوونی (الجنابی) که به گلینهیه کی ناوخوی دهیناسیتیت و به سه رهتای دۆزینه وه ی گلینه کهش داده نریت بۆ کاتی خۆی بۆچوونیکه ته واوه و وه رگیراوه، به لام هه رچی بۆچوونه که ی فواد سفر و طه باقر زیاتر وریده که نه وه، له گه ل ئەوه ی به گلینهیه کی ناوخوی داده نین له هه مان کاتدا پیتانوایه گلینهیه کی ناوچه یشه که تایبه ته به شاره زوور (الراوی، (۲۰۱۱)، ص ۱۵۱)، ئەم بۆچوونه ش ته واوه، چونکه تا بۆچوونه که ی ئەوان گلینهی شاملو له ناوچه ی سلیمانی له گرده کانی (باوه مرده - باوه گیلدی - دیکۆن) نه دۆزرا بوویه وه.

دەربارەى بۆچۈنى شوينەوارناسان لە گردى باوەمردە كە پيئانوايە گلىنەيەكى ئاشورى ناوەراستە، ئيمە پيئانوايە ئەم بۆچۈنە يەكناگرىتەوہ لەگەل گلىنەى شاملو، چونكە سەردەمى ئاشورى ناوەراست لە ۱۵۰۰ پ.ز. يان راستر بلين لە پووى كرداربيەوہ دواتر دەستپيدەكات (ناردۆ، ۲۰۰۸، ل ۵۲)، بەپيى سەرچاوە ميژووييەكان كە ئەمە تارادەيەك ھاوسەردەمە لەگەل بەشە تازەكەى گلىنەى شاملو كە بى رازاندنەوہيە (نەخشدان نبيە)، بەپيى ئەو دابەشكاربيەى بۆ گلىنەكەكراوہ لەسەر بنەماى كۆنتر و نوپتر، ئەگەر گلىنەى شاملو گلىنەيەكى ئاشورى ناوەراست بيت ئەى بەشە كۆنەكەى كە تەمەنى بەپيى ئەنجامەكانى كاربۆن چواردە (C14) تەمەنى لە ۱۸۰۰ - ۱۷۵۰ پ.ز. دەستپيدەكات ئايا گلىنەى چ سەردەميكە؟ ئەمە لە كاتىكدا كە لە سەردەمى ئاشورى ناوەراستدا بالادەستى ئاشورى ناوەراست بەو شيۆەيە نەبوو، ھەر وھا لە ناوچەكانى ناوچەرگەى دەسەلاتى ئاشوربيەكان لە پايتەختە ئاشوربيەكان و دەشتى نەينەوا و مەكحول و ئاشور لەم جۆرە گلىنەيە نەدۆزراوہتەوہ، و گلىنەى ئاشورى ناوەراست تايبەتەندى خۆى ھەيە و تەواو جياوازە لە گلىنەى شاملو. (بۆ زانبارى زياتر دەربارەى گلىنەى ئاشورى ناوەراست دەرواندريتە (Pfälzner, 1995, pp. 260-291)، لەبەرئەوہ ئيمە ئەم بۆچۈنە بە گونجاو نازانين و پيئانوايە ئەم شوينەوارناسانە لەم بۆچۈنەدا نەيانپيكاوہ.

لە گردى باوەگيلدى سەرپەرشتياران و شوينەوارناسانى كەوېشكەنەكە گلىنەكەيان بە ناوخۆيى داناوہ وەكو ھاوشيوەى گلىنەى شاملو، بەلام دواى تويژينەوہمان لەسەر گلىنەكان بۆمان دەرکەوت كە گلىنەكان بە دنياببيەوہ گلىنەى شاملون، نەك ھاوشيوە و ھاوسەردەمى شاملو، بەلكو بۆخۆيان گلىنەى شاملون.

هەرچی دەربارەى بۆچوونەكەى (سىمۆنە مبول)ە كە پىيوایە كلتور و داهیندراوى خەلكانىكى دەرەوى ناوچەكەیه كە لەرېگەى راگواستن و كۆچەو ەاتوون، بە تايبەتى لە سنورەكانى رۆژئاواى ئىرانى ئىستاو ەاتوونەتە شارەزور و ناوچەكە، ئەم بۆچوونەش تارادەیهك بۆچوونىكە بۆ ئىمە جىگەى پرسىارە چونكە:

تا ئىستا لە سنورى زاگروسى دىوى ئىران هىچ نمونەیهكى گلئىنەى شاملو نەدۆزراو ەتەو، جگە لە ناوچەكانى ئەوپەرى باكوور لە دىنكە تەپە، ئەویش نمونەكان زور كەمن و لەوانەیه خواردن و خواردنەوى بازركانى تىدا نىردرابىت بۆ ئەو شوینە، واتە ئەوانەى دىنكە تەپە لەوانەیه لە ناوچەى شارەزور و سلیمانىیەو لەرېگەى بازركانىیەو نىردرابن بۆ ئەو. تىمەكەش بۆ خویشیان بە گلئىنەى شاملو بەراوردیان كردو ەئوى. (Hamlin, (1974), pp.128-138-151)، ئایا ئەو خەلكەى راگويزراون تەنھا لە دەشتى شارەزور و سلیمانى نىشتەجىبوون؟ كى راگواستوون؟ چونكە شەمشى ئەدەدى یەكەمى ئاشورى دەسەلاتىكى واى نەبوو بەسەر بەرى خۆرەلاتى روبرارى زبى بچووكدا، چجای ئەو ەى كە دەسەلاتى بگاتە سىروان و خۆرەلاتى زاگروس. لەبەرئەو ە ئىمە پشتنگىرى ئەم بۆچوونەش نىن، چونكە بەلگە مېژووى و شوینەوارىیەكانىش پشتنگىرى ناكەن.

بۆ وەلامى تازەترین تووژىنەو ە لە دانانى گلئىنەكانى بەشىك لە چىنەكانى گردى شاملو بە گلئىنەیهكى مېتانی و بەراوردكردنى بە گلئىنەكانى ترى مېتانی لە باكوورى مېسوپۆتامىا، ئەم بۆچوونەش لەگەل بەلگە شوینەوارىیەكان و خودى گلئىنەكە و تەمەن و سەردەمەكەى یەكناگرىتەو ە، چونكە دەسەلاتى مېتانی لەم ناوچەیهدا لەدواى ديارنەمان و كالبوونەوى بوون و بەرجەستەبوونى گلئىنەكە (شاملوى كوون دەستپىدەكات، كە گلئىنەكە جوړە تازەكەى هاوسەردەمە لەگەل گلئىنەى

(کاشی) و له هه مان چين دۆزراونه ته وه له گردى دىكۆن، دهكرىت چهند نمونە يەك هەبىت له گەل گلىنەى مىتانى هاوشىو هە بن له رازاندنە وه ياخود شىوازى دروستكردنه كهى بۆ نمونە:

هەندىك گلىنەى مىتانى دهكرىت له روى شىواز و شىو هه وه له يه كچوونىك هەبىت له گەل گلىنەى شاملو، به لام زۆر دهگمەنن و ته واو جياوزىشن له روى گل و قور و پىكهاته، گلىنەى شاملو به دەست دروستكراوه و پىكهاتهى كانزايى زيخ و لم به قه بارهى جياواز تيايدا به ديدەكرىت و له پله يه كى ته واو گەرمى پىويست و ئوكساودا سووركراوه ته وه و زۆرىنهى زۆرى سافكراو و لوسكراون له گەل برىقه داركردنىش بۆ هەندىكى، رەنگى پرته قالى و سوورى توخ و جەرگى و قاوه يى رەنگه سەرەككيبه كانى گلىنەى شاملو به دهگمەن نه بىت گلىنەى رەنگكراو نيبه و نه خشه كانى گلىنەى شاملو روشاندنه به هيلى بارىك و خواروخىچ و رىك و هاوته ريب له سەر لاشهى گلىنەكه، ئەمه جگه له وهى گلىنەى نوزى و مىتانى تايبه ته ندىى خويان هه يه و له شىوه و پىكهاتهى قور و نهخش و زەخره فه وه له گلىنەى شاملو ناچن، و هەر به پىي سەرچاوه ميژووييه كان دهسه لاتی مىتانى له ۱۸۰۰- ۱۷۵۰ پ.ز له م ناوچه يه نه بوون و ناويان نه هاتوه، و تويزينه وه كه بۆ بۆچوونه كهى ده ربارهى گلىنەكه ته نها پىشتى به ستووه به راپورته بلاوكراوه كان كه له ناویشيدا ته نها وه كو بوون ئاماژه يه كى سەرته تى و بى ورده كارى دراوه به گلىنەكه، نه وهك شىكردنه وه و كاركردن له سەر خودى گلىنەكه له هه موو پوو هه كانه وه، و هىچ كاريكى دهستى و تازهى تيايدا نيبه له سەر خودى گلىنەى شاملو كرابىت، چونكه تا ئىستا ئه وهى هه يه له سەر گلىنەى شاملو كه بلاوكراوه ته وه ته نها (الجنابى) و (سىمونه ميول)، كه چهند نمونە يه كى كه مى بلاوكردۆته وه، بۆيه زانىارى تى وه له به رده ست هه ردوو تويزه ران (جومعه و به كر) دا نه بووه ده ربارهى جوړه كان و شىوه و پىكهاتهى گلىنەكه، له به رئه وه ئەم بۆچوونه ش نه پىيكاوه و به لگه

شوینه‌واری و میژووییه‌کان به هیچ شیوه‌یه‌ک پشتگیری ئەم بۆچوونه ناکەن.

و له‌باره‌ی بۆچوونی دلشاد‌عه‌زیز مارف که گلینه‌ی شاملو به گلینه‌یه‌کی (لولوبی)‌داده‌نیت، ئەم بۆچوونه له‌هم‌مویان په‌سه‌ندتره و رپی تیده‌چیت به‌چه‌ند به‌لگه‌یه‌ک، چونکه له ۲۶ گرد و ناوچه‌ی شوینه‌واری که هه‌تا‌کو ئیستا گلینه‌ی شاملوی تیدا دۆزراوه‌ته‌وه و دیاریمان‌کردووه ۲۴ دانه‌یان ده‌که‌ونه ده‌ستی شاره‌زوور و ناوچه‌ی سلیمانی به‌تایبه‌تی تر شاره‌زوور که له‌و ۲۴ دانه‌یه ۲۱ ناوچه‌یان له‌شاره‌زووره، که به‌پپی به‌لگه‌نامه و نووسینه‌ میخیه‌کان به‌شیکی گرنگی نیشتمانی لولوبیه‌کان بووه، ئەمه‌ جگه له‌وه‌ی که ناوچه‌ی سلیمانی و شارباژێریش که نمونه‌کانی تری شاملوی تیدا دۆزراوه‌ته‌وه به‌همان شیوه نیشتمانی لولوبیه‌کان بووه وه‌ک شاره‌زوور به‌دریژی‌ی هه‌زاره‌ی سییه‌م و دوهم و نیوه‌ی یه‌که‌می هه‌زاره‌ی یه‌که‌می پ. ز، و سه‌رده‌می گلینه‌ی شاملو که له ۱۷۵۰-۱۸۰۰ پ. ز. دیاریکراوه هاوسه‌رده‌مه له‌گه‌ل سه‌رده‌می لولوبیه‌کان (ئه‌حمه‌د، ۲۰۰۷، ل ۷۴-۷۵)، بویه ده‌ست‌نیشان‌کردنی گلینه‌که به‌ گلینه‌یه‌کی لولوبی ئەگه‌ریکی به‌هیزه له ئیستادا، چونکه گلینه راسته‌خۆ په‌یوه‌سته به‌دانشتوان و خه‌لکه‌که‌وه که له ناوچه‌یه‌ک ده‌ژین. هه‌تا به‌لگه‌ی ته‌واو سه‌لمینه‌ر ده‌دۆزریته‌وه به‌پشتراس‌کردنه‌وه‌ی یاخود پیچه‌وانه‌ی ده‌سه‌لمینیت ئەم بۆچوونه له‌هم‌موو بۆچوونه‌کان گونجاوتر ده‌بیت ئەویش به‌پپی ئەو به‌لگه شوینه‌واری و میژوویانه‌ی که پشتگیری ده‌که‌ن.

خشته‌ی خویندنه‌وه و شیکاری بۆ گلینه‌ی شاملو له‌هه‌ندیک له

گرده شوینه‌وارییه‌کان

خشته‌ی (2): شیکردنه‌وه‌ی گلینه‌ی شاملو له‌گردی باوه‌گیلیدی،

ئاماده‌کردنی (تویژه‌ر)

رېژدې سوركرنه وه و كارپگه رې	رهنگې قور (گلې پارچه كه)	پېكها ته ي پارچه كه	چور و شينوازي پارچه كه	ژماره ي پارچه كه	ژماره
ټوكساو	2.5YR-6\6	سافكراو - كه ميگ كلس- لوسكراو- زيخي كه م	ليوار داخراوي خري نه ستور كراو له دهره وه	Bg. 7	۱
ټوكساو	10R- 6\6	سافكراو - بريچه داركراو- هيلې دهستي - لوسكراو- زيخي بچووك	ليوار كراوه ي خري ساده	Bg. 5	۲
ټوكساو	5YR- 5\6	سافكراو - لوسكراو - زيخاوي- پوشاوي- كلسي كه م	ليوار كراوه ي چوارگوشه ي ساده	Bg. 26	۳
ټوكساو	2.5Y- 5\6	سافكراو - لوسكراو - بريچه داركراو- بووني هيلې باريك - زيخ و پوشي كه م	ليوار كراوه ي باريكر اوي ساده	Bg. 63	۴
ټوكساو	10R -6\6	سافكراو - لوسكراو - بريچه داركراو - قلپشاوي-	ليوار كراوه ي باريكر اوي ساده	Bg. 77	۵

نەئۆكساو	10R-6\6	سافكراو - پوشاوی -زیخاوی- هیلی دهستی - كلسی كه م	لیوار كراوهی ئەستورکراوی ساده	Bg. 42	٦
ئۆكساو	7.5R-4\6	سافكراو - هیلی دهستی - لوسکراو- زیخی كه م- لیواری ناوهوی بۆیاخکراو	لیوار كراوهی خری ساده	Bg. 20	٧
ئۆكساو		سافكراو - لوسکراو - فریقه دارکراو-	لیوار كراوهی باریککراوهی ساده	Bg. 43	٨
نەئۆكساو	2.5Y- 5\1	سافكراو - لوسکراو - بریقه دارکراو- بوونی هیلی باریک - نه خشی بردراوی سه رلاشه (پازینراوه)	لیوار كراوهی ئەستورکراوی ساده	Bg. 66	٩
نەئۆكساو	2.5YR-7\4	سافكراو - زبر - پوشاوی خواروخیچی- هیلی باریک	بنکه تهختی ساده (دیسکی)	Bg. 61	١٠

خشته‌ی (3): شیکردنه‌وه‌ی گلینه‌ی شاملو له گردی باوه‌م‌رده، ناماده‌کردنی (تویژه‌ر)

ژماره	ژماره‌ی پارچه‌که	جوړ و شپوازی پارچه‌که	پنکته‌ی پارچه‌که	رهنکی قور (گرای) پارچه‌که	ریژه‌ی سورکرنه‌وه و کاریگری
۱	BM.29 a	لیوار کراوه‌ی خړی ساده	سافکراو لوسکراو بریقه‌دارکراو - هیلې باریک	10R 516	نیمچه نوکساو
۲	BM.141	لیوار کراوه‌ی باریککراوی ساده	سافکراو لوسکراو کلساوی زیخی مامناوهند - هیلې باریک	7.5YR 7/4	نه‌نوکساو
۳	BM.146	لیوار کراوه‌ی خړی ساده	سافکراو - زیخاوی - قلیشاو - خوارو خپچی	2.5YR 7/4	نوکساو
۴	BM.142 a	لیوا کراوه‌ی خړی باریککراوی ساده	باش سافنه‌کراو پوشاوی زیخاوی سوتاوی سه‌ره‌وه‌ی - هیلې خوارو خپچ	10YR 6/3	نه‌نوکساو
۵	BM.142	لیوار کراوه‌ی که‌میک نه‌ستورکراوی ساده	سافکراو - لوسکراو - کلساوی هیلې دهستی ریژه‌یه‌ک له زیخ و پوش قلیشاو	7.5YR 7/3	نوکساو

خشته ی (4): شیکردنه وهی گلینه ی شاملو له روپیوی (SSP)،
 ئاماده کردنی (تویژهر)

ژماره	ژماره ی پارچه که	جور و شیوازی پارچه که	پیکهاته ی پارچه که	رهنگی قور (گل) ی پارچه که	ریژه ی سورکرته وه و کاریگری
۱	Ssp-073\870-03	لیوار کراوه ی خری ساده	سافکراو- لوسکراو - هیل ی باریک- کلسی که م - زیخی که م	2.5YR-6\6	ئوکساو
۲	Ssp-073\871-02	لیوار کراوه ی سیگوشه یی ساده	سافکراو- لوسکراو - نه خشی بردراوی ریک و هاوته ریب و که وانه یی	2.5YR-6\6	ئوکساو
۳	Ssp-073\963-03	به شیک له لاشه ی رازینراوه	سافکراو - هیل ی باریکی رووشینراوی هه رهمه کی و هاوته ریب - زیخی زور	5YR-7\6	ئوکساو
۴	Ssp-073\963-05	لاشه ی تیغه دار	سافکراو - نه خشی رووشینراوی هاوته ریب و که وانه یی زیخی که م	7.5YR-7\3	ئوکساو
۵	Ssp-073\869-08	به شیک له لاشه ی رازینراوه	سافکراو- لوسکراو - نه خشی که وانه یی و ستونی هاوته ریب - زیخ و پوشی که م	2.5YR-7\3	ئوکساو

خشته ی (5): شیکردنه وهی گلینه ی شاملو له گردی قلرخ،
 ئاماده کردنی (تویژهر)

ژمار ه	ژماره‌ی پارچه‌که	جوړ و شینواری پارچه‌که	پیکهاته‌ی پارچه‌که	رهنګی قوږ (ګل‌ی پارچه‌که	رېژه‌ی سورکرنه‌وه و کاریګه‌ری
۱	QLR-A 201- 2201\ 25	لینوار کراوه‌ی چوارګوشه‌یی سه‌ر چالکراو	سافکراو - هیلی دهستی - کلساوی - زیخاوی	10R-5\6	توکساو
۲	QLR-A 229- 2262. 1	لینوار کراوه‌ی باریککراو	سافکراو - لوسکراو - بريکه‌دارکراو	2.5YR-5\6	نیمچه توکساو
۳	QLR-A-2272-9	لینوار کراوه‌ی باریککراوه	سافکراو - هیلی دهستی - لوسکراو - کلساوی	2.5YR-6\4	توکساو
۴	QLR-A 215- 2234-4	لینوار کراوه‌ی خری ساده	سافکراو - لوسکراو - بريکه‌دارکراو	2.5YR-6\6	توکساو
۵	B-3011- QLR- 3026\28	به‌شیل له لاشه‌ی ده‌رتوقیو(ورګدار).	سافکراو - لوسکراو - بريکه‌دارکراو	10R- 4\6	توکساو
۶	QLR-A 201- 2201. 3	لینوار خری کراوه	سافکراو - هیلی روشینزاوی - کلساوی -	10R - 6\6	توکساو

		داخوراو			
نیمچه ٹوکساو	2.5YR-6\6	باش سافنه کراو- خوارو خییچ- کلساوی- داخوراو- قلیشاوی-بونی زیخ	لیوار کراوهی خری ساده	QLR- A-214- 2233-1	۷
ٹوکساو	10R - 5\6	- سافکراو لوسکراو- کلساوی	به شیک له لاشه پازینراوه	QLR-A-207- 2272-7	۸
ٹوکساو	7.5YR- 7\4	- سافکراو لوسکراو	به شیک له لاشه پازینراوه	QLR-A 215- 2234. 16	۹

خشته ی (6): شیکردنه وهی گلینه ی شاملو له گردی کاژاو،
ناماده کردنی (تویژهر)

رژیه ی سورکرنه وه و کار یگه ی	رهنگی قور (گل) ی پارچه که	پیکهاته ی پارچه که	چور و شپوازی پارچه که	ژماره ی پارچه که	ژماره
ٹوکساو	2.5YR- 7\6	سافکراو- پوتلوی - زیخاوی - سوتاو	لیوار کراوهی چوارگوشه ی ٹمستورکراو	C26-1-23	۱

۲	C27-1-7	لئوار كراوهى باريكر	سافكراو لوسكراو – بوياخ – يوتساوى	5Y- 4\6	ئوكساو
۳	C25-2-10	لئوارى كراوهى نيمجهخ	سافكراو لوسكراو داخوراو بريقهدار كراو كلساوى	2.5YR- 6\8	ئوكساو
۴	C27-1-2	لئوار كراوهى باريكر	سافكراو داخوراو- زيخوى	2.5YR- 6\6	ئوكساو
۵	C25-2-34	لئوار كراوهى باريكر	سافكراو لوسكراو داخوراو- بوياخ زيخى سنى بجووك	10R – 5\6	ئوكساو
۶	C25-1-58	لئوار كراوهى ئاستور كراوى كوتائيز كراو	سافكراو لوسكراو داخوراو – هئلى دهستى	5R- 4\6	نيمجه ئوكساو
۷	C25-1-67	لئوار كراوهى باريكر	سافكراو لوسكراو داخوراو يوتساوى	10R – 4\6	ئوكساو

خشته ی (7): شیکردنه وه ی گلینه ی شاملو له گردی دیکون،
 ئاماده کردنی (تویژهر)

رێژه ی سورکرنه وه و کاریگه ری	رهنگی قور (گی) پارچه که	پینکها ته ی پارچه که	جور و شیوازی پارچه که	ژماره ی پارچه که	ژماره
ئوکساو	2.5YR-713	باش سافنه کراو - هیلی زوری دهستی - کلسی - که م - زیخاوی - پوشی که م	لیوار کراوه ی چوارگۆشه یی باریککراو	DK18- E002-38	۱
نه ئوکساو	2.5YR-616	سافکراو - لوسکراو - بریقهدارکراو - زیخی گه وره - هیلی باریک - پوشاوی	لیوار کراوه ی خری ئه ستورکراو	DK18- E002-39	۲
ئوکساو	10R- 518	سافکراو - لوسکراو - بریقهدارکراو	لیوار کراوه ی خری باریککراوه	Dk13 -201	۳
ئوکساو	10R- 516	سافکراو - لوسکراو -	لیوار کراوه ی خری باریککراو	Dk13 -135	۴

		پوشاوی- زيخاوی			
ئوكساو	2.5YR- 5/4	سافكراو- لوسكراو-زيخاوی پوشاوی- شان تيغه دار -كه ميک قلشاو - کلساوی - دهره وهی كه ميک سوتاو	ليوارو کراوهی خری ئه ستورکراو	DK19- 12	۵
ئوكساو	10R -6/6	سافكراو- لوسكراو- بريغه دارکراو- زيخی گه وره له ناوه وهی - کلساوی- داخوراو - هیللی باریک - قلشاو	ليوار کراوهی کوتا تيژی باريککراو	DK19- 13	۶
ئوكساو	2.5YR-6/6	- سافكراو لوسكراو- زيخ و پوسی كه م - بونی گۆپكه يهک له سه ر ليوارى رووی دهره وه - داخوراو	ليوار کراوهی خری ساده ی گۆپكه بۆ زيادکراو	Dk13 -182	۷
نه ئوكساو	2.5YR-7/6	- سافكراو- لوسكراو- کلساوی	ليوار کراوهی خری ساده	DK18- 61	۸

ئۆكساو	5YR-514	سافكراو - لوسكراو - پازينراوه به هپلى روشاوى باريك و سيگوشه يي به يه كگه شتوو	لاشه ي پازينراوه	Dk13 -160	۹
ئۆكساو	10YR-812	سافكراو - لوسكراو - هپلى بېردراوى رووشينراوى هاوته ريب و بهرز و نزم	ليواركراوه ي تيژكراوى باريككراو	DK13- 718	۱۰
ئۆكساو	2.5YR-716	سافكراو - لوسكراو - بريقيه داركراو	به شيك له لاشه پازينراوه به نه خشى پرووشاندن و خال	DK13- 141	۱۱
ئۆكساو	7.5 YR- 813	سافكراو - لوسكراو - پازينراوه به هپلى كه وانه يي و هاوته ريب	ليواركراوه ي خېرى باريككراو	Dk13 -14	۱۲
ئۆكساو	5YR- 614	سافكراو - لوسكراو - بريقيه داركراو كه ميك پوش - داخوراو - هپلى	ليوار كراوه ي خېرى باريككراو	DK19- 7	۱۳

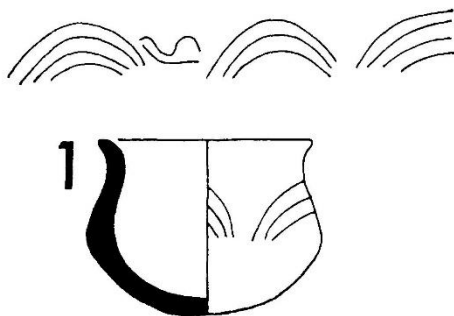
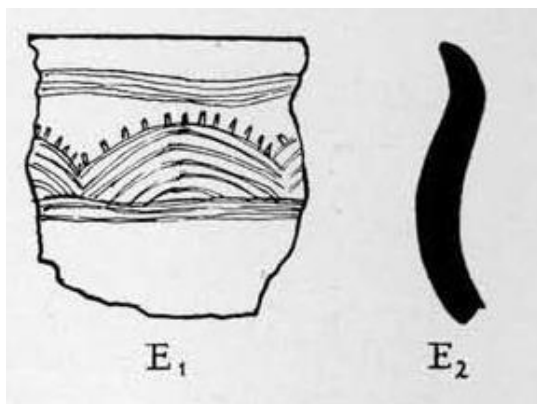
		باریک			
نه ئۆكساو	7.5YR-7/3	سافكراو- دوره وهی سوتاو و رهشبوو - بونی هیلی باریک - كه میك زیخ - بونی كلس	لیوار کراوهی خری ساده سهر ته ختکراو	DK19- 6	۱۴
ئۆكساو	2.5YR-7/6	سافكراو- لوسکراو- بریه دارکراو - تیغه دار - پوش و زیخی كه م كه میك كلس	لیوار کراوهی كه میك تیژی باریککراو	DK18- D002-15	۱۵
ئۆكساو	2.5YR- 6/6	سافكراو- لوسکراو- داخوراو- كه میك پوش- خواروخیچی- كلساوی	لیوار کراوهی خری ساده	DK19- 10	۱۶
ئۆكساو	5YR-6/6	- سافكراو - لوسکراو - پوشاوی- خواروخیچی- لیواری ناوه وهی - بویاخرکراو	لیوار کراوهی خری باریککراو	Dk13 -26	۱۷

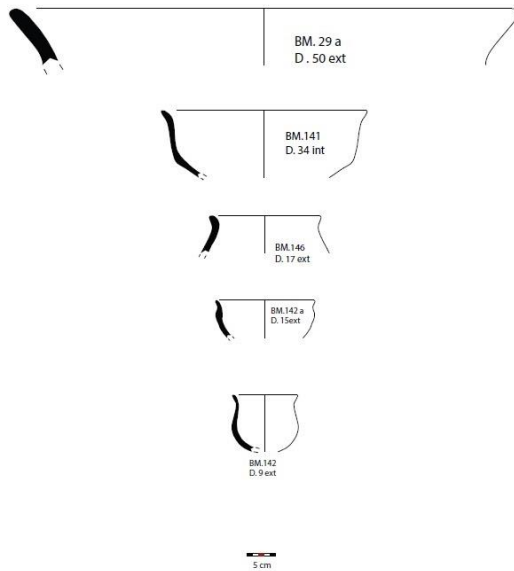
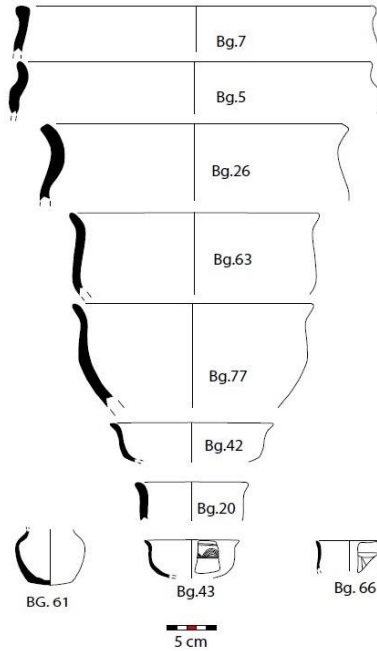
		داخوراو كلساوی -			
ئۇكساو	2.5YR- 6۱6	سافكراو - لوسكراو - بريقه داركراو - پوشاوی - زىخى مامناوهند - بهشى ناوهووی ليوار رهنكراو	مه نجه ليكي بچووكى ليوار كراوهى خرى باريكنراوه	DK18- E002-66	۱۸
ئۇكساو	10R- 5۱8	سافكراو - لوسكراو - بريقه داركراو - پوشاوی - زىخاوی - شوين په نجهى كاتى دروسنكردن له رووی ناوهووی	ليوار كراوهى چوارگوشهى ساده	DK19- 4	۱۹

هیلکاری (2):

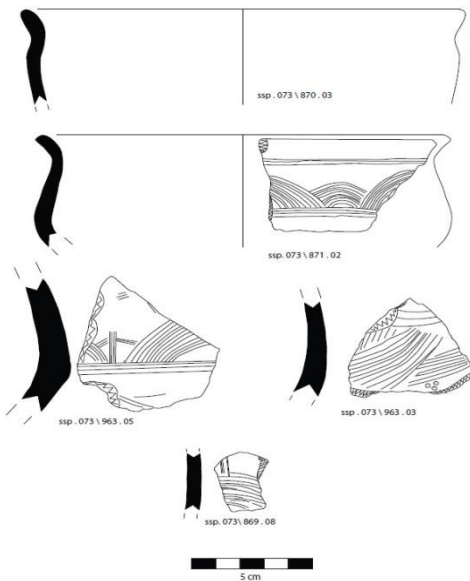
هیلکاری (1): گلینه‌ی شاملو له شوینه‌واری نوزی

گلینه‌ی شاملو له دینکه ته‌په

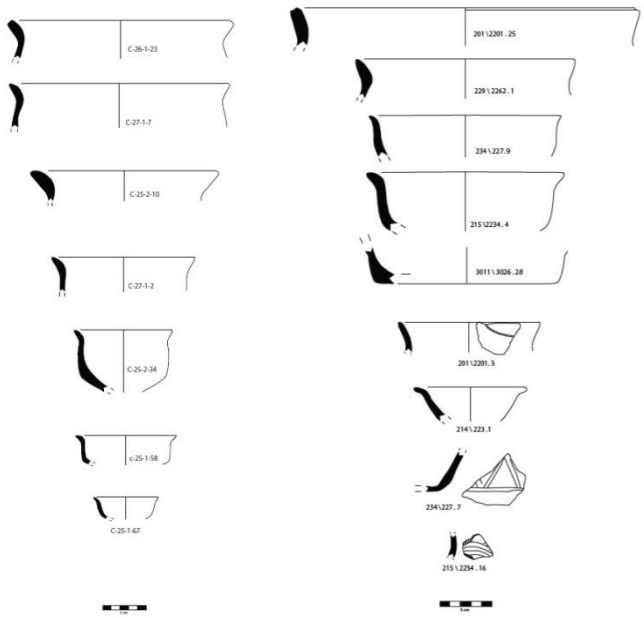




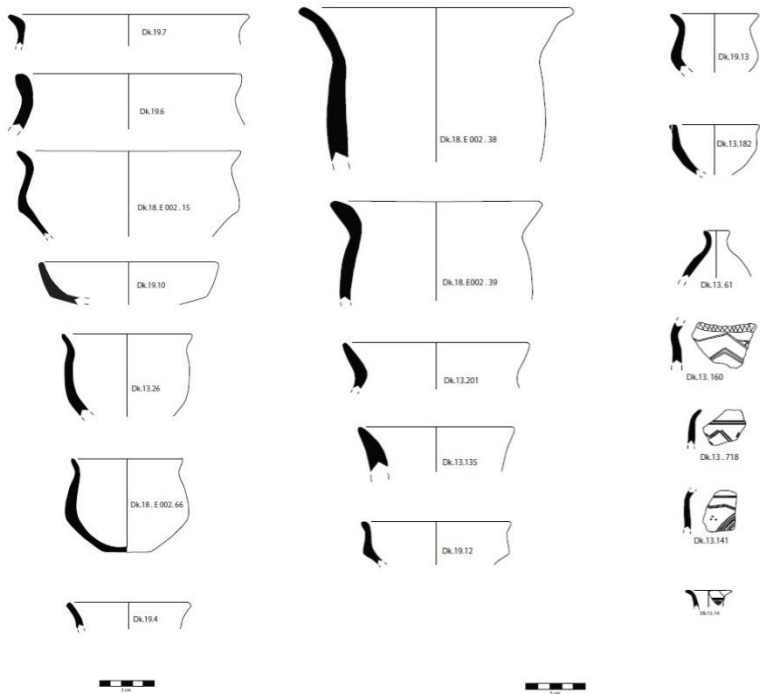
هیلکارییه‌کانی گلینه‌ی شاملو، ژماره (3): له گردی باوه‌گیلیدی (BG)،
ژماره (4): له گردی باوه‌مرده (BM)، هیلکاری (تویژه‌ر)



هیلکاری ژماره (5): گلینه‌ی شاملو له پروپیوی SSP، هیلکاری
(تویژه‌ر)



هینکاری (6): گنینهی شاملو له گردی قلرخ، هینکاری (7): گنینهی شاملو له گردی کاژاو، هینکاری (تویژهر)



هیلکاری (8-9): گلینه‌ی شاملو له گردی دیکون، هیلکاری (تویژهر)

دەرئەنجام

۱- گلینەى شاملو يەككە لە بلاوترين پوختترين گلینەكان لە ھەزارەى دووھم پ. ز. لە ناوچەكانى شارەزور و سلیمانى و شارباژیر و بازيان، بە يەككە لە پیکهینهره سەرەکییەکانى گلینەسازى دادەنریت لەو کاتەدا.

۲- چەقى دەرکەوتن و بلاوبونەوھى گلینەکە (شارەزور و ناوچەى سلیمانى) بوو، چونکە لە ۲۶ شوینی شوینەوارى کە گلینەکەى لى دەرکەوتوو ۲۴ دانەیان لە شارەزور و سلیمانییە.

۳- گلینەکە زیاتر لە جوړى بچووک و مامناوھند و چەند نموونەيەکی کەمى ئاماژەپیکراویش لە گۆزەى کۆگاکردن لە گردى کاژاو پیکهاتوو، و جوړەکانى بریتين لە مەنجەل و دەفرى خواردن و گۆزە و کیتەلە و ھتد.

۴- گلینەکە بە زۆرى سافکراو، لوسکراو و ھەندیک کاتیش بریقەدارکراو و لە پلەيەکی گەرمى باشدا سوورکراوئەو و تەواو ئۆکساو، نموونەى نیمچە ئۆکساو و نەئۆکساویش ھەيە بە ریزەيەکی زۆرکەم.

۵- بەپى بەلگە بەردەستەکانى ئیستا، نزیکترین بۆچوون سەبارەت بە خاوەنداریتیى گلینەکە ئەو بۆچوونەيە کە بە گلینەيەکی (لولوبى) داناو، بە بەلگەى بوونى لولوبیيەکان لە ناوچەى شارەزور و سلیمانى بەپى دەقە مێخییەکان و ھاوسەردەمى بوونى لولوبیيەکان لەگەل سەردەمى گلینەکە بەپى شیکردنەوھى کاربۆن ۱۴.

۶- دەرکیت گلینەکە لە شوینی تریش ھەبیت چى لە شارەزور و سلیمانى و ناوچەکانى تر، بەلام ئەو داھاتوو و کەنەویشکینە شوینەوارییەکان دەریدەخەن.

۷- دۆزینه‌وه‌ی چهند پارچه‌یه‌ک له گلینه‌ی شاملو له دینکه ته‌په‌ی نزیک ده‌ریاچه‌ی ورمی و له نوزی باشووری که‌رکوک په‌یوه‌سته به په‌یوه‌ندیی بازرگانی لولوبییه‌کان، له‌گه‌ل ئەم دوو ناوچه‌یه‌دا و ناردنی خواردن و خواردنه‌وه له‌و گۆزانه‌دا به مه‌به‌ستی بازرگانی.

لیستی کورت‌کراوه‌کان

SSP = Shahrizor Survey Project

QLR= Qlrg

DK= Dekon

Bg= BawaGeldi

BM= BawaMrda

لیستی سەرچاوهکان

سەرچاوه کوردیهکان

۱. ئیبراهیم، ن.، و عثمان، ع (۲۰۲۱)، "شارستانی میتانی له کوردستان (هونهری گلینه سازی له دهشتی شاره زوور به نمونه)"، گوڤاری زانکۆی گهرمیان، ژماره ۸، بهرگی ۲: لاپه ره ۶۰-۷۵.

۲. ئەحمەد، کۆزاد (۲۰۰۷)، کوردستانی ناوه‌راست (له نیوهی ههزارهی دووهمی پ.ز.دا)، چاپخانهی دهزگای چاپ و بلاوکردنه‌وهی همدی، سلیمانی، لاپه ره ۷۴-۷۵.

۳. ئەمین، ئامانج و ئەحمەد، هیرو (۲۰۱۵)، "پروپۆزی شوینه‌واره‌کانی هه‌له‌بجه"، توێژینه‌وهی بلاونه‌کراوه (ئه‌رشیفی به‌پێوه‌به‌ریتی شوینه‌واری سلیمانی).

۴. ئولریکه، بیورگەر و میگلۆس، پیتەر (۲۰۱۸)، "رپۆرتی کنه‌و پشکنینی شوینه‌واری له به‌کراوا (۲۰۱۱ - ۲۰۱۳ - ۲۰۱۴ - ۲۰۱۷)"، وه‌رگێرانی: فاضل قه‌ره‌داخی، توێژینه‌وهی بلاونه‌کراوه (ئه‌رشیفی به‌پێوه‌به‌ریتی شوینه‌واری سلیمانی).

۵. مارف، دل‌شاد (۲۰۲۱)، "شوینه‌وار و ناوی شاره‌کونه‌کانی ژێر شاری سلیمانی له‌به‌ر پۆشنایی تۆماره‌میخی و کلاسیکی و به‌لگه‌ شوینه‌وارییه‌کاندا"، گوڤاری توێژهر، به‌رگی ۴، ژماره ۱، ل ل ل ل: ۵۴۷-۵۸۸.

۶. مارف، دل‌شاد (۲۰۲۱)، "شارستانییهت و میژووی دیرینی شاره‌زوور له نووسینه‌میخیه‌کاندا"، گوڤاری میژووناسی، ژماره ۱، ۲۰۲۱، هه‌ولێر، ل ل: ۱۳۸-۱۳۹.

۷. نارڈو، دؤن (۲۰۰۸). ئيمپراتوريه تي ئاشور، وهرگيراني، يادگار حه مه غه ريب، ده زگاي چاپ و په خشي سه رده م، چاپي ده كه م، سليمانى.

سه رچاوه عه ره بيه كان

۱. الجنابي، كاظم (۱۹۶۱)، "حفريات تل شاملو في سهل شهرزور"، مجلة سومر، ج ۱۷، ص ص: ۱۷۴ - ۱۹۳.

۲. حجارة، اسماعيل (۱۹۷۵)، "التنقيب في سهل شهرزور ياسين تبه الموسم الأول ۱۹۷۳"، سومر ۳۱، ص ص: ۲۷۵ - ۲۸۱.

۳. الراوي، ف.، (۲۰۱۰)، "النتائج الاولية لتنقيبات باوه مرده"، (تقرير غير منشور).

۴. الراوي، ف. و الهموندي، (۲۰۱۱)، "النتائج اللاولية لتنقيبات باوه كيلدى"، گوڤارى سوبارتو، ژماره 4-5، هه وليژ، لاپه ره، ص ص: ۱۹۰ - ۱۴۴.

۵. مديرية الاثار العامة، (۱۹۷۲)، أرشيف متحف السلیمانية. رقم الاضبارة ۲۷۱۶۴، خربة ديكونه..

۶. مديرية الاثار العامة، (۱۹۷۰)، أطلس المواقع الاثرية، بغداد.

۷. مظلوم، طارق (۱۹۶۵). حفريات موقع بكر اوا، مجلة سومر، المجلد الحادى والعشرون، ص ص: ۷۵ - ۸۸.

۸. ميلارت، جيمس، ۱۹۹۰، أقدم الحضارات في الشرق الأدنى، ترجمة: محمد طلب، دمشق.

سەرچاوه بیانیه‌کان

1. Abdulla, Z., et al., (2013), "REPORT ON SALAVAGE EXCAVATION IN DEKON , SERCHNAR. (Unpublished field report).
2. Altaweel, M., et al., (2012). "New Investigations in the Environment, History, and Archaeology of the Iraqi Hilly Flanks: Shahrizor Survey Project 2009–2011," Iraq, 74, pp. 1-35. doi:10.1017/S0021088900000231
3. Hamlin, Carol, (1974), "THE EARLY SECOND MILLENNIUM CERAMIC ASSEMBLAGE OF DINKHA TEPE," Iran, vol.12, pp.125-153.
4. Marf, DLshad, A.,2016, Cultural interaction between Assyria and the Zagros, PhD Dissertation , Leiden University , p.310 , Unpublished
5. Mühl , Simone, (2015-2019), Reports of the Excavation At GRD-I Shamlu, (unpublished report).
6. Mühl ,Simone, (2020), Die Grabungen am Fundort Grd-i Shamlu , Irakisch Kurdistan , Fakultät für Kulturwissenschaften, Department für Kulturwissenschaften und Altertumskunde, Institut für Vorderasiatische Archäologie.
7. Mühl ,Simone, (2021), "Ein Siegel vom Land: Glyptik aus Gird-i Shamlu in der Shahrizor-Ebene," in: (eds.): Herles, Michael, et al., Von Syrien bis Georgien=durch die Steppen Vorderasiens, Festschrift für Felix Blocher anlässlich seines 65. Geburtstages, *marru* band 13, Munster, pp.403-426.

8. Miglus ,Peter, et al., (2010 – 2011).EXCAVATION AT BAKR AWA 2010 AND 2011
9. Nieuwenhuysse, Olivier, (2013), “Excavations at Tell Begum 2013,” unpublished report.
10. Nieuwenhuysse, O., et al., (2016), REVISITING TELL BEGUM: A PREHISTORIC SITE IN THE SHAHRIZOR PLAIN, IRAQI KURDISTAN, Iraq, vol. 78, pp.103-135.
11. Otto ,Adelheid, & Tamm, Alexander (2015) “Preliminary Report
about the Excavations at Gird-i Kazhaw Iraqi Kurdistan Shahrizor plain, Province of Sulaymaniya Second Campaign 2015, (unpublished field report).
12. Otto, Adelheid, & Tamm Alexander (2016). Preliminary Report
about the Excavations at Gird-i Kazhaw Iraqi Kurdistan Shahrizor plain, Province of Sulaymaniya Second Campaign 2016, p.3 unpublished
13. Pfälzner,peter (1995), The Late Bronze Age Ceramic Traditions of The Syrian Jazirah, p 260-291
- 14.Stein, Diana, (1984),Khabur ware and Nuzi Ware:Their Origin Relationship and Significance, Assur, Volume 4, Issue 1, p 3-65
15. Saber ,Ahmed (2019). Halaf Period in Sulaimaniyah Province, Iraqi Kurdistan, unpublished Master Thesis, Heidelberg University.

16. Star, Richard F. S., 1939, Nuzi : vol ,I, London, Oxford University Press.
17. Wick, Dirk (2017). Excavations in Gird-î Qalrakh: End of Season Report1.unpublished
18. Wicke, Dirk (2020), Results of the First Two Seasons of Excavations at Gird-î Qalrakh, a Local Site in the Shahrizor-Plain (Iraqi-Kurdistan), Proceeding of the 11th International Congress of the Archaeology of the Ancient Near East, Volume 2, pp. 463 -478.

The Spread of Shamlu Ware

(Analytic comparative field research)

Abstract

Shamlu Ware is one of the most common ware in the territories of Sharezur plain, Sulaimani city, Bazian plain and Sharbazher valleys. This type of Ware was called Shamlu by al-Janabi after its first discovery of this type of ware at Gird-i Shamlu in Sharezur plain in early 1960s.

This paper deals with the Shamlu Ware and its spread according to the most recent discoveries during the surveys and archaeological excavations by the local, foreign teams and also by the authors of this paper.

We will try to date this type of ware and its chronology; also we will study its fabric, shapes, decorations etc. More importantly we will try to discuss the research questions about the source of this type of ware, and which group of people produced it?

Key Words: Shamlu Ware, Middle & Late Bronze Age, Sulaimani, Sharezur, Bazian, Lullubies.

الملخص

يعتبر فخار شاملو من أكثر الفخار شيوعاً في الألفية الثانية قبل الميلاد. تقع في مناطق السليمانية، وسهل شهرزور، وبازيان، وشهربازار. أتى اسم شاملو من اسم التل الأثري الواقع في سهل شهرزور، حيث تم اكتشاف عدد كبير من فخار شاملو لأول مرة في هذا الموقع، وسمى العالم الآثار العراقي (كاظم الجنابي) هذا النوع من الفخار باسم فخار شاملو.

تحاول هذه الدراسة تحديد مناطق توزيع فخار شاملو حسب آخر الاكتشافات الأثرية من خلال الحفريات أو المسوحات الأثرية، بالإضافة إلى قيام الباحثين معاً بتسجيل عدة مواقع أثرية جديدة تحتوي على هذا النوع من الفخار

نحاول في هذه الدراسة إثبات تاريخ فخار شاملو وتحديد حدود انتشاره و أنواعه و تكوينه وأنماطه المختلفة، ونحاول تقديم البيانات والمعلومات من خلال جداول محددة.

الكلمات المفتاحية: فخار شاملو، العصر البرونزي، السليمانية، سهل شهرزور، سهل بازيان، اللولوبيين.

